

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2019
JÚLIUS

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat
elemzése

2019
JÚLIUS

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát.

Az elemzés Palotai Dániel, Gazdaságtudományi és kiemelt ügyekért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentés elkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések és a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóságainak munkatársai vettek részt. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2019. június 30-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. Az államháztartási egyenleg	9
3. Az államadósság várható alakulása	12
4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése	14
5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése	16
5.1. Elsődleges bevételek	16
5.2. Elsődleges kiadások	19
5.3. Kamategyenleg	23
6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése	24
6.1. Az Alaptörvény adósságszabálya	24
6.2. A Stabilitási törvény 3 százalékos hiányszabálya	25
6.3. A Stabilitási törvény adósságképlete alapján engedett adósságnövekmény	25
6.4. Az államháztartás strukturális egyenlegének követelménye	25
6.5. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény korrekciós ágának szabályai	25
6.6. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény prevenciós ágának szabályai	26
7. Kiemelt témák	27
7.1. Az állam kamatmegtakarítása nemzetközi összehasonlításban	27
7.2. A Családvédelmi Akcióterv költségvetési hatásai	28
7.3. Az EU-előlegek kifizetésének finanszírozási hatása	31
8. Függelék	33

1. Összefoglaló

Elemzésünk tárgya az Országgyűlésnek június 4-én benyújtott Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat, amelyet az MNB költségvetési előrejelzésének tükrében értékelünk. Az elemzés során a rendelkezésünkre álló információk alapján az MNB saját prognózist készített a 2020. évi költségvetési egyenlegre, és ezt viszonyítjuk a törvényjavaslatban foglalt előirányzatokhoz.

A költségvetési törvényjavaslat szerint 2020-ban az ESA-szemléletű költségvetési hiány a GDP 1 százaléka lehet. A kitűzött hiánycél 0,8 százalékponttal alacsonyabb a 2019-es 1,8 százalékpontos előirányzatnál és 0,5 százalékponttal alacsonyabb a Konvergencia Programban közölt hiánypályánál. 2020-ban a költségvetési hiány historikusan alacsony szintre csökkenhet. Az 1995 óta rendelkezésre álló adatok alapján a költségvetés eredmény szemléletű hiánya a legalacsonyabb lehet 2020-ban az 1 százalékos hiánycél teljesülése esetén.

Előrejelzésünk szerint a kitűzött 2020. évi hiánycél a tartalékok részleges megtakarítása esetén teljesíthető. A törvényjavaslat részleteinek figyelembevételével kialakított prognózisunk szerint egyes bevételek elmaradhatnak az előirányzattól. Feltételezésünk szerint azonban alacsonyabb lehet a törvényjavaslatban foglaltnál az uniós támogatásokhoz kapcsolódó önrész, valamint a babaváró támogatáshoz kapcsolódó kiadás (a támogatás igénybevételének évek közötti megoszlására vonatkozó eltérő becslés miatt). A tartalékok felhasználása mellett így a GDP 1,4 százalékára becsüljük a jövő évi hiányt, amelyet azonban a tartalékok részleges megtakarítása a kitűzött 1,0 százalékos szintre csökkenthet.

2020-ban a költségvetési tartalékok összege az elmúlt éveknél magasabb, a GDP 1 százaléka lesz a tervek szerint. Az Országvédelmi Alap összege 378 milliárd forint, míg a Kormányzati rendkívüli tartalékok összege 110 milliárd forint lesz 2020-ban. Az együttes összegük így 488 milliárd forintra nő, ami mintegy 260 milliárd forinttal magasabb, mint ezen tartalékok 2019. évi 225 milliárd forintos összege. Az Országvédelmi Alap magas összege a bevételi előirányzatok elmaradása esetén is biztosíthatja a hiánycél teljesülését, elköltése ugyanis csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg az 1 százalékot.

A csökkenő hiány révén a fiskális politika anticiklikus tartalékot képez. Az alacsony hiány következtében 2020-ban – 2019-hez hasonlóan – a fiskális politika keresletszűkítő lehet, ami összességében anticiklikus fiskális politikát eredményez.

A törvényjavaslat szerint – változatlan devizaárfolyamon – a GDP-arányos adósságráta érdemi, 3,1 százalékpontos csökkenése várható 2020-ban, míg előrejelzésünk szerint mérsékeltebb gazdasági növekedés mellett 2,6 százalékpontos csökkenés várható. Az államháztartás EDP-módszertan szerinti GDP-arányos bruttó adóssága a 2018 végi 70,8 százalékról előrejelzésünk szerint – szabály szerint változatlan, 2018 végi 321,51 forint/eurós árfolyammal számolva – 2019-ben 68,1 százalék körüli szintre csökken, majd 2020 végére tovább mérséklődik 65,4 százalékra. Az Alaptörvény adósságszabálya, ami a Költségvetési Tanács döntésének fókuszában áll, várhatóan biztonsággal teljesül.

A törvényjavaslat makropályájában a jövő évi **gazdasági növekedésre vonatkozó előrejelzés (4 százalék) jelentősen meghaladja a jegybank júniusi Inflációs jelentéshez készített prognózisát (3,3 százalék) és a piaci elemzői várakozások tartománya felett alakul.** Az MNB előrejelzéséhez képesti magasabb GDP-dinamika hátterében elsősorban a háztartások fogyasztásának eltérő növekedési pályája áll, amit elsősorban a dinamikus bővülő reálbérek és az emelkedő foglalkoztatás által alkotott jövedelmi folyamatok magyaráznak. A költségvetési makropálya a júniusi Inflációs jelentésnél erőteljesebb bértömeg növekedést prognosztizál 2020-ban, elsősorban a magasabb foglalkoztatás bővülés következtében. **A törvényjavaslat idejéig és jövő évre vonatkozó inflációs előrejelzése is alacsonyabb az MNB prognózisánál.** Amennyiben az infláció meghaladja a törvényjavaslatban várt értéket, akkor novemberben pótlólagos nyugdíjemelés válik szükségessé (ennek költségvetési hatását már tartalmazza az előrejelzésünk).

Amennyiben 2020-ban nem valósul meg a törvényjavaslatban várt magas beruházás, foglalkoztatás- és fogyasztásnövekedés, az kockázatot jelent egyes adóbevételi előirányzatok teljesíthetősége szempontjából. A munkához és fogyasztáshoz kapcsolódó adóbevételeket a gyorsan növekvő adóalapok alapján tervezte a költségvetés. Az MNB makrogazdasági előrejelzése mintegy 1,8 százalékponttal alacsonyabb bruttó állóeszköz felhalmozás dinamikát, 0,7 százalékponttal alacsonyabb foglalkoztatásbővülést, 0,9 százalékponttal alacsonyabb fogyasztásemelkedést és így alacsonyabb adóbevételeket tartalmaz 2020-ra.

A benyújtott törvényjavaslat több adóintézkedést is tartalmaz, melyek többek között a munkát terhelő adók további csökkentését, valamint a vállalati beruházások és a lakossági megtakarítások ösztönzését szolgálják. A reálkereset alakulásának függvényében – 2020 folyamán, az idei évi csökkenés után – további 2 százalékponttal mérséklődhet a szociális hozzájárulási adó kulcsa a 6 éves bérmegállapodással összhangban. A szálláshely szolgáltatás áfája a jelenlegi 18-ról 5 százalékra csökken, amit részben ellensúlyoz a turizmusfejlesztési hozzájárulás kiterjesztése az említett szolgáltatáscsoportra. Megszűnik az egyszerűsített vállalkozói adó, a reklámadó kulcsa nullára csökken, a KIVA kulcsa pedig 2020. elejétől 13 százalékról 12 százalékra mérséklődik. Ezen adóintézkedéseken felül, a 13+1 intézkedést tartalmazó Gazdaságvédelmi akcióterv értelmében a falusi CSOK által érintett településeken lévő lakóingatlanokra áfavisszatérítési támogatást lehet igényelni 5 millió forintig építésre, valamint bővítésre és felújításra is. A fejlesztési adókedvezménnyel támogatható beruházások alsó értékhatárát 500 millió forintról kisvállalatok esetében 50 millió, közép vállalatok esetében 100 millió forintra csökkentik fokozatosan 2022-ig. A törvényjavaslat figyelembe veszi továbbá az állampapírok kamatadómentességét és a legalább 4 gyermeket nevelő nők teljes szja mentességét is.

2020-ban a költségvetési hiány 2019-hez képesti csökkenése elsősorban a kiadások visszafogása révén valósul meg. A hiány csökkenését elsősorban a 2018-2019-ben igen magas szintre emelkedett kormányzati beruházások, valamint a személyi kiadások és a pénzügyi transferek GDP-arányos csökkenése támogatják. Emellett a GDP arányos adóbevételek csak kismértékben csökkennek. A bejelentett adócsökkentések hatását ugyanis ellensúlyozzák a bérek és a fogyasztás jelentős emelkedése miatt bővülő adóbevételek.

A költségvetési törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényben megfogalmazott adósságszabálynak, ugyanis a GDP-arányos adósságráta várható csökkenése számottevően meghaladja az előírt 0,1 százalékpontos mértéket. A javaslat megfelel az Európai Unió államadósságváltozásra való előírásának is, ami jelenleg az adósságráta évenként átlagosan 0,5-0,6 százalékponttal való csökkentését várja el. Az eredményszemléletű egyenleg várható alakulása összhangban van az erre vonatkozó uniós és magyar szabályokkal.

A törvényjavaslatban szereplő 1,1 százalékos strukturális hiány még nem teljesíti a középtávú költségvetési célt, azonban a hiány csökkenésének gyors dinamikája megfelelhet az Európai Unió erre vonatkozó szabályainak. A középtávú költségvetési célra (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy minden tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz megfelelő mértékben közeledjen. Az idei évben a 2020. évi MTO-t Magyarország számára a GDP -1,0 százalékában állapították meg. A törvényjavaslat szerint a 2020-as strukturális egyenleg GDP-arányosan -1,1 százalék lesz, ami érdemi elmozdulást jelent az idei Konvergencia programban 2019-re várt -1,9 százalékos értéktől, de még nem teljesíti a középtávú célt. Az Európai Unió költségvetési szabályai 2020-ban a strukturális hiány 0,75 százalékpontos csökkentését írják elő, ami az 1,0 százalékos ESA-hiány elérésével teljesülhet, bár a strukturális hiány változásának pontos mértékét erős számítási bizonytalanságok övezik.

2. Az államháztartási egyenleg

A törvényjavaslat az államháztartás ESA hiányát a GDP 1,0 százalékában határozza meg 2020-ban, ami 0,8 százalékpontos csökkenést jelent a 2019-es 1,8 százalékpontos előirányzathoz képest. Előrejelzésünk szerint a központi költségvetés pénzforgalmi hiánya magasabb lehet az előirányzatnál, míg az önkormányzatok egyenlege és a statisztikai korrekciókat tartalmazó ESA-híd megegyezhet a törvényjavaslatban előrejelzettel (1. táblázat).

1. táblázat A kormányzati szektor 2020. évi ESA-egyenlege (a GDP százalékában)	2020		
	Törvény-javaslat	MNB- előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-0,7	-1,1	-0,4
2. Önkormányzatok egyenlege	-0,1	-0,1	0,0
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-0,8	-1,2	-0,4
4. GFS-ESA különbözet	-0,2	-0,2	0,0
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-1,0	-1,4	-0,4
6. ESA-egyenleg az Országvédelmi Alap teljes megtakarítása esetén	-0,2	-0,6	-0,4

Megjegyzés: Kerekítések miatt az összegek és különbségek eltérhetnek.

Előrejelzésünk szerint a tartalékok részleges megtakarítása esetén érhető el a törvényjavaslatban kitűzött hiánycél. Előrejelzésünk szerint a költségvetés adó- és járulék bevételei a GDP mintegy 0,5 százalékával elmaradhatnak a javaslatban szereplő előirányzatoktól. Az eltérés döntő részét a jövedelmet és a fogyasztást terhelő adókból várt alacsonyabb bevétel magyarázza, mely elsősorban a makropályák közötti különbségre vezethető vissza. A költségvetési törvényjavaslat 2020-ra 4,0 százalékos GDP-növekedést jelez előre, szemben az MNB júniusi Inflációs jelentésben szereplő 3,3 százalékos várakozásával. Az adóalapokat erőteljesen befolyásolja, hogy a törvényjavaslat közel 0,9 százalékponttal magasabb ütemű fogyasztás-növekedést, 0,7 százalékponttal magasabb foglalkoztatás-bővülést és 1,8 százalékponttal magasabb bruttó állóeszköz felhalmozás dinamikát vár 2020-ban, mint az MNB progóza. Emellett a törvényjavaslatban feltételezett gazdaságfehérítésből származó többletbevételek teljesüléséhez további intézkedések lehetnek szükségesek. Az előirányzattól elmaradó bevételeket részben ellensúlyozza ugyanakkor, hogy előrejelzésünk szerint az uniós kiadásokhoz kapcsolódó önrész, valamint a babaváró támogatással kapcsolatos kiadások alacsonyabbak lehetnek a költségvetési törvényjavaslatban feltételezetténél (2. táblázat).

A **statisztikai korrekciókat tartalmazó GDP-arányos ESA-híd** a költségvetési törvényjavaslat szerint a GDP 0,2 százalékával csökkenti az ESA egyenleget. Előrejelzésünk hasonló mértékű korrekcióval számol, mint a törvényjavaslat, de attól kissé eltérő szerkezetben. Az uniós elszámolásokhoz kapcsolódó statisztikai korrekciónál kisebb hiánynövelő hatással számolunk, mint a kormányzat. Az eltérést az uniós források felhasználásának és lehívásának eltérő üteme indokolja, ugyanakkor a kormányzati szektorba besorolt vállalatoknál és a pénzügyi tranzakciónál alkalmazott korrekcióink a magasabb hiány irányába mutatnak a törvényjavaslatához készített ESA-híd elszámoláshoz képest.

2. táblázat

Az MNB előrejelzés eltérése a költségvetési törvényjavaslattól

(ESA-szemlélet, GDP százalékában)

	Eltérés az előirányzattól
I. Központi kormányzat bevételei	-0,5
Gazdálkodó szervezetek befizetései	-0,1
Fogyasztáshoz kapcsolódó adók	-0,3
Munkát terhelő adók	-0,1
II. Központi kormányzat kiadásai	0,1
Nyugdíjkiadások	-0,1
Babaváró támogatás	0,1
Uniós támogatásokhoz kapcsolódó önrész	0,1
III. Egyéb hatások	0,1 – 0,8
Országvédelmi Alap megtakarítása	0,0 – 0,8
Egyéb	0,1
Összesen (I.+II.+III.)	(-0,4) – 0,4

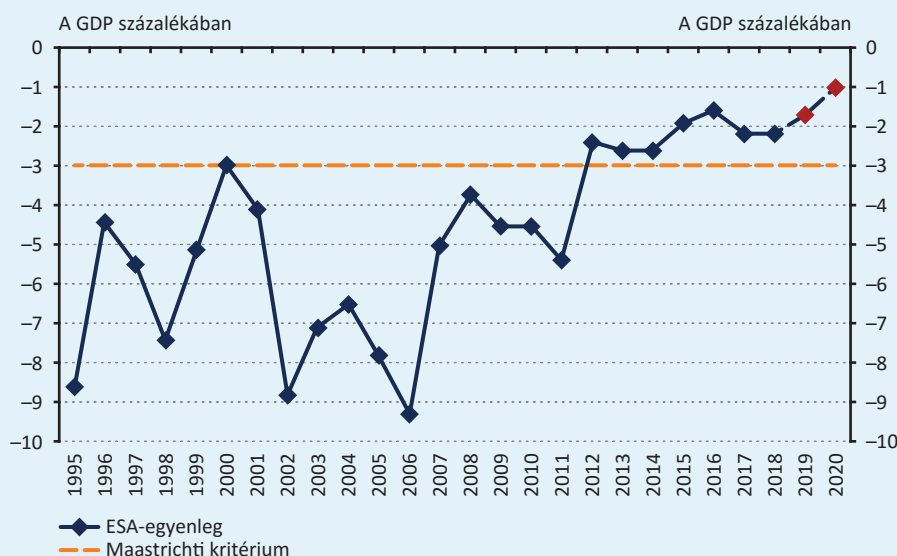
Megjegyzés: A pozitív előjel az előirányzathoz képest hiánycsökkentő, a negatív hiánynövelő hatást jelez. Kerekítések miatt az összegek és különbségek eltérhetnek.

2020-ban a költségvetési hiány historikusan alacsony szintre csökkenhet. Az 1995 óta rendelkezésre álló adatok alapján a költségvetés eredményszemléletű hiánya az eddigi legalacsonyabb lehet 2020-ban az 1 százalékos hiánycél teljesülése esetén (1. ábra). Az alacsony hiány következtében 2020-ban – 2019-hez hasonlóan – a fiskális politika keresletszűkítő lehet, ami összességében anticiklikus fiskális politikát eredményez.

2020-ban a költségvetési tartalékok összege az elmúlt éveknél magasabb, a GDP 1 százaléka lesz a törvényjavaslat szerint. Az Országvédelmi Alap összege 378 milliárd forint, míg a Kormányzati rendkívüli tartalékok összege 110 milliárd forint 2020-ban. Az együttes összegük így 488 milliárd forintra nő, ami mintegy 260 milliárd forintra magasabb, mint ezen tartalékok 2019. évi 225 milliárd forintos összege. Az Országvédelmi Alap magas összege jelentős mértékben hozzájárul a hiánycél teljesíthetőségéhez, ugyanis elköltése csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg az 1 százalékot (2. ábra).

1. ábra

A költségvetési egyenleg 1995 – 2020 között

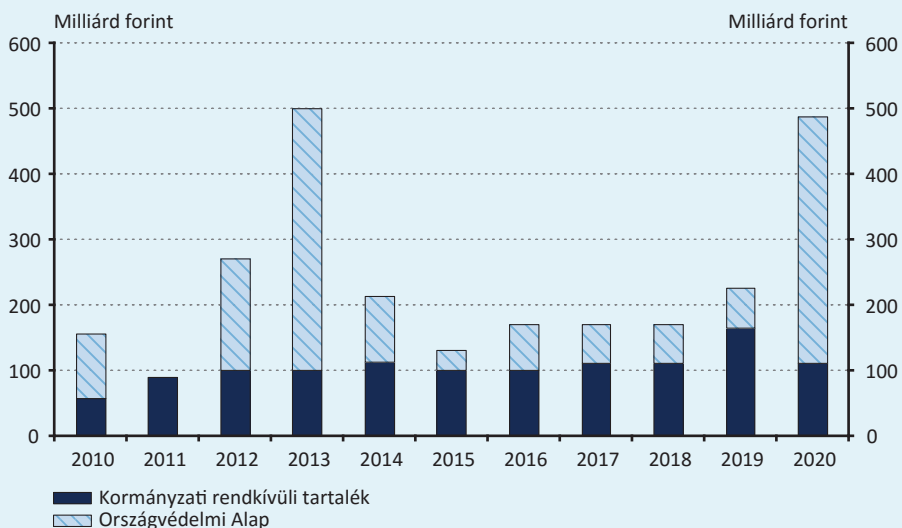

Megjegyzés: A 2019. és 2020. évi pontbecslés az Országvédelmi Alap törlését vagy felhasználását a kormányzati hiánycél teljesíthetőségének függvényében tételezi fel. Az Országvédelmi Alap elköltése ugyanis csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg a kitűzött hiánycélt. 2019-ben az Országvédelmi Alap felhasználását, míg 2020-ban a részleges megtakarítását tételezzük fel a pontbecslés során.

Forrás: Eurostat, 2019-2020 MNB előrejelzés.

2. ábra

A költségvetési tartalékok (Kormányzati rendkívüli tartalék és Országvédelmi Alap) mértéke 2010 és 2020 között

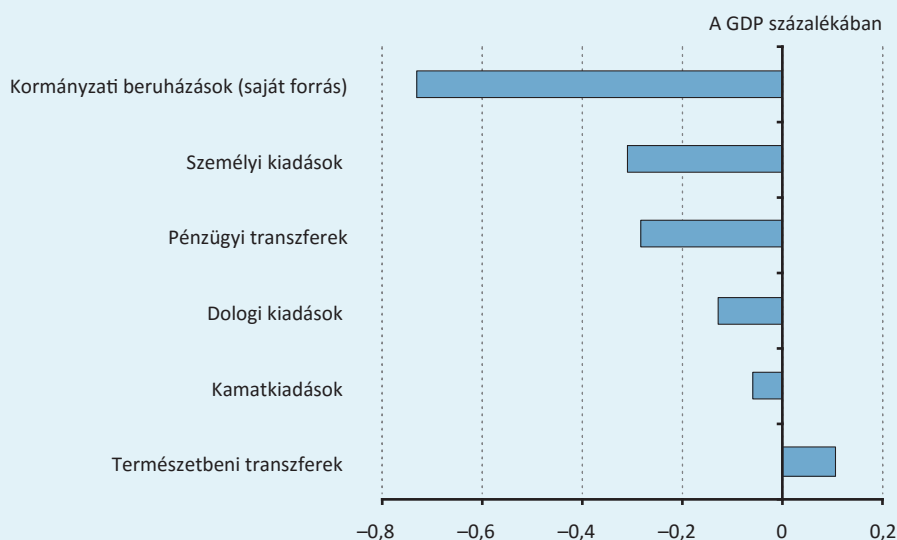
Forrás: A 2010-2019. évi költségvetési törvények, 2020. évi költségvetési törvényjavaslat.

A 2020. évi költségvetési hiány 2019-hez képesti csökkenése elsősorban a kiadások visszafogása révén valósul meg. A hiánycsökkentést elsősorban a 2018-2019-ben igen magas szintre emelkedett kormányzati beruházások, valamint a személyi kiadások és a pénzügyi transzferek GDP arányos csökkenése támogatják. (3. ábra) Emellett a GDP arányos adóbevételek csak kismértékben csökkennek. A bejelentett adócsökkentések hatását ugyanis ellensúlyozzák a bérek és a fogyasztás jelentős emelkedése miatt bővülő adóbevételek.

3. ábra

A GDP-arányos kiadások változása 2019 és 2020 között

(a nemzeti számlákban szereplő kiadási kategóriák szerint)

Forrás: MNB, 2020. évi költségvetési törvényjavaslat.

3. Az államadósság várható alakulása

Az államháztartás EDP-módszer szerinti GDP-arányos bruttó adóssága a 2018. végi 70,8 százalékról előrejelzésünk szerint – szabály szerint változatlan, 2018. végi 321,51 forint/eurós árfolyammal számolva – 2019-ben 68 százalékra csökken, majd 2020 végére tovább mérséklődik 65,4 százalékra (3. táblázat). Az adósságráta érdemi csökkenését az alacsony költségvetési hiány és a dinamikus gazdasági növekedés támogatja.

3. táblázat		
Az EDP-módszer szerinti számított államadósság alakulása		
	Milliárd forint	Gdp százalékában
1. 2019. év végi EDP államadósság	31 150	68,1
2. Központi költségvetés 2020. Évi pénzforgalmi hiánya	547	1,1
3. Egyéb hatás	277	0,6
4. 2020. Évi várható edp államadósság (1+2+3)	31 974	65,4
5. GDP-arányos államadósság 2020. Évi változása (4-1)		-2,6

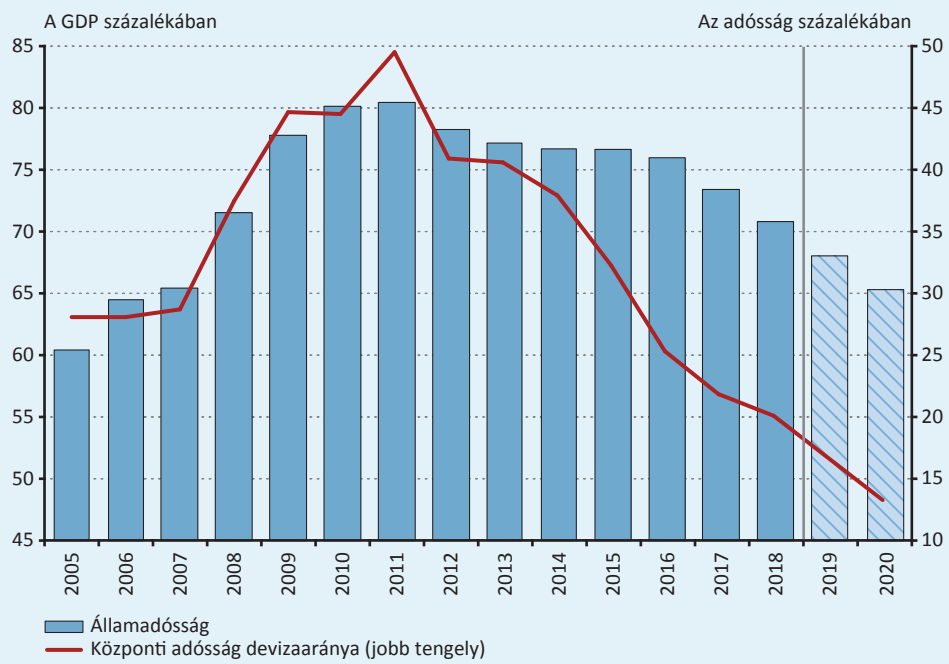
*Megjegyzés: A részadatok összegei a kerekítés miatt eltérhetnek az aggregált értékektől.
Forrás: MNB előrejelzés.*

A központi alrendszer pénzforgalmi hiányán felül többlet finanszírozási igényt jelent az önkormányzatok és az állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláin lévő korábban kapott uniós előlegek felhasználása.¹ A 2017 és 2018-as kormányzati intézkedéseknek köszönhetően az államháztartás alrendszereihez tartozó gazdasági szereplők számára az uniós támogatási előlegek a Magyar Államkincstárnál vezetett fizetési számláikra kerültek átvételre, illetve kifizetésre. Ennek hatására jelentősen megnőtt az önkormányzatok és állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláinak egyenlege, ami egyúttal csökkentette az uniós támogatások megelőlegezéséből adódó finanszírozási igényt. Előretételezve ezen előlegek felhasználása többlet finanszírozási igényt fog jelenteni a pénzforgalmi hiányon felül. Természetesen a felhasznált támogatások megtérítése az EU strukturális alapjaiból egyben fedezetet is nyújt erre a finanszírozási igényre. Így a Kincstárnál vezetett számlákon lévő uniós előlegek felhasználásának finanszírozási hatása összességében (a pénzforgalmi hiányt és az egyéb hatásokat együtt tekintve) éven belül csak a nemzetállami önrész mértékéig terjed.

A negatív nettó deviza kibocsátás következtében az államadósság devizaarányának további, dinamikus mérséklődése várható, ami hozzájárul a gazdaság külső sérülékenységének csökkenéséhez. A központi adósság devizaaránya a 2011. év végi 50 százalékról 2018. év végére 20 százalék közelébe csökkent, majd előrejelzésünk szerint 14 százalékra mérséklődik 2020. végére. A devizaadósság jelentős csökkenésével párhuzamosan az államadósság árfolyamérzékenysége és a külső adósság aránya is érdemben mérséklődik.

¹ E témát részletesebben ismerteti a 7.3-as „Az EU-előlegek kifizetésének finanszírozási hatása” c. alfejezet.

4. ábra
Az államadósság várható alakulása – előretekintve változatlan, 2018. végi árfolyamon számítva

Forrás: MNB, ÁKK.

4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése

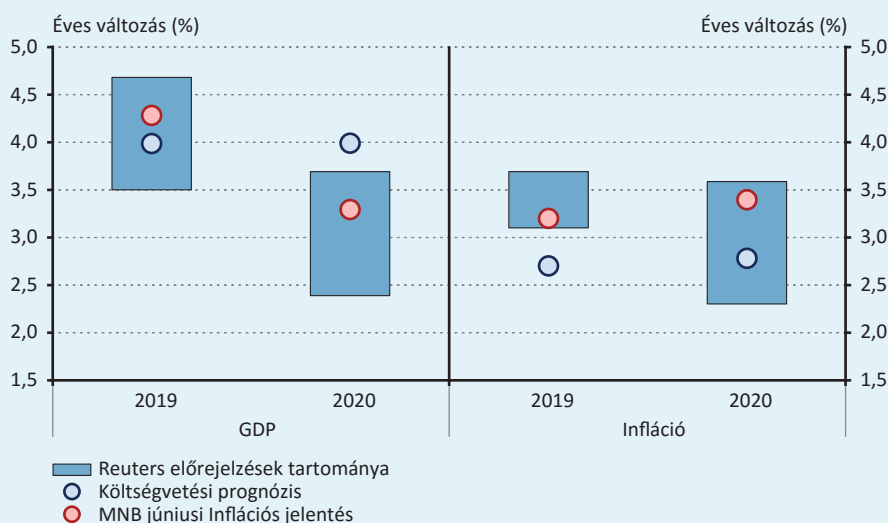
A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat az elkövetkező évekre 4 százalékos gazdasági növekedést jelez előre. Az idei évre vonatkozó növekedési előrejelzés kis mértékben elmarad az MNB júniusi Inflációs jelentésének prognózisától, míg a 2020-as GDP-bővülés érdemben magasabb a jegybank és a piaci elemzők prognózisainak medián értékénél (5. ábra).

Az MNB előrejelzéséhez képest a GDP-dinamika eltérését elsősorban a **háztartások fogyasztása, illetve a bruttó állóeszköz-felhalmozás** indokolja. A költségvetés makropályájához képesti magasabb fogyasztást idén a **dinamikusan bővülő reálbérek és az emelkedő foglalkoztatás** által alkotott jövedelmi folyamatokkal magyarázhatjuk. Az MNB előrejelzése ugyanakkor az eltérő lefutás okán is jövőre mintegy 0,9 százalékponttal alacsonyabb fogyasztásemelkedést vár. A törvényjavaslat makropályája 2019-re alacsonyabb, jövőre magasabb **bruttó állóeszköz-felhalmozást jelez előre az MNB előrejelzéséhez képest**. A beruházások a teljes horizonton jelentősen támogatják a GDP növekedését, amihez a vállalati szféra és a lakosság beruházási aktivitása mellett az állami projektek egyaránt hozzájárulnak. A költségvetési makropályája a kivitel és a behozatal szempontjából is alacsonyabb ütemű növekedést feltételez az Inflációs jelentés prognózisánál. Az MNB 2019-ben enyhén, 2020-ban már érdemben magasabb exportbővülést vár a költségvetési tervezethez képest. **A nettó export az előrejelzések szerint 2019 során negatívan járulhat hozzá a GDP bővüléséhez.**

A költségvetési makropályája a júniusi Inflációs jelentés prognózisánál idén **alacsonyabb foglalkoztatás- és bérnövekedést prognosztizál. 2020-ra vonatkozóan a tervezet a foglalkoztatás jelentősebb emelkedésére számít.** A törvényjavaslatban a versenyszféra létszáma tovább bővül, míg az MNB feltevései szerint jövőre a foglalkoztatás emelkedése lassul a kínálati korlátok következtében. A költségvetési törvényjavaslat bérprognózisa 2019-re nézve enyhén kisebb előrejelzést ad, míg 2020-ban közel azonosan alakul az MNB júniusi várakozásával. A jegybank a versenyszektorban dinamikusabb bérezési folyamatokra számít a következő években.

A tervezet idei és jövő évre vonatkozó inflációs előrejelzése alacsonyabb az MNB prognózisánál. A költségvetési törvényjavaslatban szereplő GDP-deflátor dinamikája azonos szinten alakul a jegybank várakozásával.

5. ábra
A GDP-re és az inflációra vonatkozó előrejelzések összehasonlítása

Forrás: 2020. évi költségvetési törvényjavaslat, Inflációs jelentés (2019. június), Reuters (2019. május).

4. táblázat

A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása

(százalékos változás az előző évhez képest)

	2018	2019			2020		
	Tény	Költségvetés	MNB	Eltérés	Költségvetés	MNB	Eltérés
GDP	4,9	4,0	4,3	0,3	4,0	3,3	-0,7
Háztartások fogyasztási kiadása	5,3	4,8	5,1	0,3	4,8	3,9	-0,9
Közösségi fogyasztás	-2,1	1,6	0,6	-1,0	1,7	1,3	-0,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	16,5	10,3	14,9	4,6	3,8	2,0	-1,8
Export	4,7	5,1	5,4	0,3	5,2	6,2	1,0
Import	7,1	6,5	6,5	0,0	5,4	5,7	0,3
GDP-deflátor	4,5	3,8	3,8	0,0	3,2	3,3	0,1
Infláció	2,8	2,7	3,2	0,5	2,8	3,4	0,6
Bruttó keresettömeg	12,5	10,6	12,1	1,4	9,6	9,3	-0,3
Bruttó átlagkereset	11,3	9,4	10,5	1,1	8,3	8,5	0,2
ebből versenyszektor	10,9	9,8	10,9	1,1	8,9	9,6	0,7
Foglalkoztatottak száma	1,1	1,1	1,4	0,2	1,3	0,6	-0,7
ebből versenyszektor*	1,3 (2,0)	1,7	1,7 (1,1)	-0,6	1,6	0,7 (0,4)	-1,2

Megjegyzés: *A költségvetési tervezet eltérően definiálja a versenyszektort, ezért zárójelben közöljük a költségvetési makropályával összehasonlítható létszámprognózist, illetve az eltérést is ebből számoljuk.

Forrás: 2020. évi költségvetési törvényjavaslat, Inflációs jelentés (2019. június).

5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése

5.1. ELSŐDLEGES BEVÉTELEK

Előrejelzésünk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei** 2020-ban összesen 319 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak a javaslatban szereplő előirányzatoknál (5. táblázat). Ezen belül az adó- és járulékbévételek 257 milliárd forinttal, azaz a GDP mintegy 0,5 százalékaival alacsonyabbak lehetnek az előirányzatoknál, melynek döntő része a munkát és fogyasztást érintő adóknál jelentkezik, melyet részben a törvényjavaslat magasabb fogyasztás és bértömeg bővülésre vonatkozó prognózisa okoz. Emellett a törvényjavaslatban feltételezett gazdaságfehéredésből származó többletbevételek teljesüléséhez további intézkedések lehetnek szükségesek. Emellett az előrejelzésünk szerint az uniós támogatásokkal kapcsolatos pénzforgalmi bevételek alacsonyabban alakulhatnak a törvényjavaslatban szereplő előirányzatnál.

A **gazdálkodó szervezetek befizetéseire** vonatkozó prognózisunk 30 milliárd forinttal alacsonyabb az előirányzatnál. A **társasági adóból** származó bevételek esetén az előirányzat 29 milliárd forinttal magasabb bevétellel számol az előrejelzésünkénél, amit a törvényjavaslat által várt magasabb gazdasági növekedés mellett a pénzforgalmi kiutalásokra vonatkozó eltérő feltevések indokolhatnak. A 2020-as költségvetéssel párhuzamosan benyújtott adócsomag az adónemmel kapcsolatos év végi adóelőleg-feltöltési kötelezettség eltörléséről rendelkezett, ugyanakkor mivel ez az intézkedés már idén bevezetésre kerül, a 2020-as bevételekre gyakorolt hatása elenyésző, csak a bevételek évközi lefutását módosítja. Az **energiaellátók jövedelemadójából** származó bevételek esetén az előirányzat 19 milliárd forinttal haladja meg az MNB előrejelzését. Itt az adóalanyok befizetéseire vonatkozó prognózisok közötti eltérés magyarázhatja a különbséget. A **pénzügyi szervezetek különadója** esetében 5 milliárd forinttal alacsonyabb a prognózisunk az előirányzatnál. Az adónem kapcsán az igénybe vett adókedvezmények mértékét illetően tér el az előrejelzésünk a tervezettől.

A **kisadózók tételes adójának (KATA)** esetében prognózisunk 6 milliárd forinttal alacsonyabb az előirányzatnál. A különbséget az indokolja, hogy a költségvetés 2020-ban magasabbra becsüli az adózók létszámának bővülését az MNB feltételezéséhez képest. A **kisvállalati adóbevételeknél (KIVA)** az előirányzat 11 milliárd forinttal magasabb az előrejelzésünkénél, szintén az adóalanyok létszámának bővülésére vonatkozó eltérő feltételezésekből adódóan. Az adónem kulcsát egy százalékponttal csökkenti az adócsomag 2020. január 1-jétől, ennek hatását viszont teljes egészében ellensúlyozhatja a létszámnövekedés hatása. Az **elektronikus útdíj** esetében 8 milliárd forinttal magasabb bevételt vár a tervezet, mint az MNB, a kedvezőbb gazdasági feltételek következményeként. A **bányajáradékból** származó bevételek 10, míg az egyéb központosított bevételeken belüli tételek közül a bírságbevételek 22, a **környezetvédelmi termékdíjak** pedig 10 milliárd forinttal haladhatják meg a vonatkozó előirányzatot. Mind a négy esetben az eltérés bázishatásból adódhat, ugyanis az ezen sorokon általunk várt bevételek jelentősen meghaladják a 2019. évi előirányzatokat. Az **egyszerűsített vállalkozói adó (EVA)** kivezetésre kerül, míg a **reklámadó** kulcsa várhatóan 0 százalék lesz 2020-tól, ennek köszönhetően az államkincstárba ezeken a sorokon beérkező bevételek 44, illetve 15 milliárd forinttal csökkenhetnek 2019-hez képest.

Általános forgalmi adóból pénzforgalmi szemléletben jövőre 4968 milliárd forintot vár a törvényjavaslat, ami 186 milliárd forinttal meghaladja a prognózisunkat. A különbség egy része a makrogazdasági előrejelzések közötti eltérésekkel magyarázható. Ezen belül az adónem szempontjából a legfontosabb tényező, hogy a prognózisunk szerint a háztartások fogyasztási kiadása 2020-ban 3,9 százalékkal emelkedik, a törvényjavaslat pedig 4,8 százalékos növekedést vár, emellett nagyobb dinamikával számol a jegybankhoz képest a közösségi fogyasztás és a bruttó állóeszköz-felhalmozás esetében is. A két prognózis közötti különbséghez a fentiekén túl az is hozzájárul, hogy a törvényjavaslat feltehetően további adótöbbletre számít a fehéredéshez kapcsolódó folyamatokból, amelynek a megvalósulásához további intézkedések lehetnek szükségesek. Előrejelzésünk készítésekor figyelembe vettük, hogy a kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás után

fizetendő áfa-kulcs a jelenlegi 18 százalékról jövőre 5 százalékra mérséklődik, ami a becslésünk szerint 35 milliárd forintos bevételcsökkenést jelent.

A **jövedéki adókból** származó bevételek 2020-as költségvetési előirányzata 1226 milliárd forint, ami 30 milliárd forinttal alacsonyabb előrejelzésünkénél. Az eltérés ellentétes irányú hatásokból tevődik össze: a költségvetés alacsonyabb dohány és egyéb (alkoholos italok, röviditalok) jövedéki adóval kalkulál, viszont az üzemanyag jövedéki adóból magasabb bevételre számít. A dohány jövedéki adója 2020 januárjában és júliusában is emelkedni fog, ami várhatóan 25 milliárd forinttal emeli a bevételeket 2019-hez képest.

A **pénzügyi tranzakciós illeték (PTI)** jövő évi előirányzata előrejelzésünkkel összhangban 226 milliárd forintot tesz ki. Újonnan bevezetett intézkedések közé tartozik, hogy megszűnik a kincstári körben az illeték, illetve csökken a Postán keresztüli tranzakciók illetéke, ami 11 milliárd forinttal csökkenti a bevételeket. A PTI kincstári körben való megszűnése egyenlegsemleges, hiszen a Kincstárnál kiadáscsökkentésként jelenik meg.

Az **illetékbevételek** jövő évi előirányzata 229 milliárd forint a törvényjavaslat szerint, ami megegyezik előrejelzésünkkel. Az idei – várhatóan nagy mértékben felülteljesülő – törvényi előirányzathoz képest mintegy 20 százalékkal, míg idei előrejelzésünkhöz képest 4 százalékkal nőhetnek az illetékbevételek. Az illetékbevételeket összetételét tekintve nagy mértékben befolyásolja az ingatlanok után fizetett illetékbecsülések mértéke, amely idén az év első öt hónapjában 31 százalékkal alakult magasabban az előző év azonos időszakához képest.

Személyi jövedelemadóból a költségvetési törvényjavaslat előirányzata 2609 milliárd forint bevételt tartalmaz, ami több mint 10 százalékkal magasabb, mint a 2019. évi költségvetési előirányzat. A várható bevétel előrejelzésünk szerint ennél 54 milliárd forinttal alacsonyabb lehet, ami feltételezhetően a kismértékben eltérő bértömeg-növekedési feltételezésekből adódik. A különböző bruttó bér- és kereset-tömeg-növekedési várakozásokból fakadó eltérést mérsékli, hogy a személyi jövedelemadóból igénybe vehető kedvezmények prognózisunk szerint valamelyest alacsonyabbak lehetnek a törvényjavaslat mellékletében szereplő értékeknél. A költségvetési törvényjavaslat tartalmazza a legalább négy-gyermekes anyák élethosszig tartó adómentességét a Családvédelmi Akcióterv részeként, valamint az idei év júniusától kibocsátott állampapírok kamatadó-mentességét. A négy, vagy annál több gyermekes anyák adókedvezményének költségvetési hatására vonatkozó előrejelzésünk közel azonos a tervezetben szereplő 22 milliárd forintos összeggel, míg a lakossági állampapírok kamatadó-mentessége becslésünk szerint 6 milliárd forintos bevételkiesést okozhat.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételeinek** együttes előirányzata 2020-ban 5967 milliárd forint, ami lényegében megegyezik az előrejelzésünkkel. A szociális hozzájárulási adó a törvényjavaslat indoklásában szereplő módon várhatóan csökken, azonban ennek 2020-as éven belüli időzítését a javaslat nem tartalmazza. Előrejelzésünkben a jövő év utolsó, negyedik negyedében érvényesítettük a bérmegeállapodással összefüggő adócsökkentést, azaz idei félév után jövőre újabb 2 százalékponttal, 15,5 százalékra csökkenhet a szociális hozzájárulási adó kulcsa. A munkára kivetett adó- és járulékkerhekre vonatkozó prognózisunk közel azonos a költségvetési előirányzatokkal, ugyanakkor annak szerkezetében kis eltérés van a munkáltatói adóterhek és munkavállalói járulékok alakulása között. Ezen különbséget a valamelyest eltérő bérnövekedési feltételezés, a várakozásunk szerinti alacsonyabb, az előirányzattól elmaradó idei bázis, valamint az idei és jövő évi munkáltatói adócsökkentés hatásának különböző megítélése okozhatja. A TB alapok egyéb adóbevételi előirányzatainak többsége megegyezik az előrejelzésünkkel, az egyetlen jelentősebb eltérés a népegészségügyi termékadónál jelentkezik, ahol az előirányzat 20 milliárd forinttal magasabb a várakozásunknál.

5. táblázat

Központi alrendszer bevételei - az előrejelzések összehasonlítása

(milliárd forint)

	2019			2020		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	15 651	15 970	319	17 191	16 934	-257
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 444	1 440	-4	1 690	1 660	-30
Társasági adó	400	296	-103	501	472	-29
Pénzügyi szervezetek különadója	53	55	2	65	60	-5
Egyszerűsített vállalkozási adó	45	44	-1	0	0	0
Bányajáradék	36	48	12	38	48	10
Játékadó	31	32	1	36	36	0
Energiaellátók jövedelemadója	59	30	-29	74	55	-19
Kisadózók tételes adója	136	161	25	193	187	-6
Kisvállalati adó	50	64	14	88	77	-11
Elektronikus útdíj	198	218	21	235	227	-8
Közműadó	55	55	0	54	55	1
Egyéb adók és befizetések	366	420	54	406	443	37
Reklámadó	15	15	0	1	0	0
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	5 822	6 191	369	6 635	6 484	-151
Általános forgalmi adó	4 290	4 546	256	4 968	4 782	-186
Jövedéki adó	1 141	1 204	63	1 226	1 256	30
Regisztrációs adó	28	27	-1	27	27	0
Távközlési adó	52	57	4	54	57	3
Pénzügyi tranzakciós illeték	228	246	18	226	225	-2
Biztosítási adó	67	88	20	98	103	5
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	16	24	9	36	35	-1
Lakosság befizetései	2 608	2 658	50	2 899	2 844	-55
Személyi jövedelemadó	2 361	2 380	19	2 609	2 555	-54
Illetékbecfizetések, egyéb adók	199	229	30	238	238	0
Gépjárműadó	48	50	2	52	51	-1
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	468	481	13	451	454	3
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	5 310	5 200	-110	5 516	5 492	-24
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 124	5 006	-118	5 344	5 340	-4
Egyéb járulékok és adók	186	194	8	172	153	-20
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 494	1 162	-332	1 513	1 448	-65
EGYÉB BEVÉTELEK	304	345	41	350	353	3
Központi ktv. egyéb bevételei	180	210	30	217	220	3
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	34	31	-3	33	32	-1
Elkülönített alapok egyéb bevételei	90	104	14	99	101	2
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	17 449	17 477	28	19 054	18 735	-319

Megjegyzés: részben konszolidált adatok.

Az **uniós támogatásokhoz kapcsolódó pénzforgalmi bevételeket** összesen 1513 milliárd forintra tervezi a költségvetés (ebből az Uniós programok bevételeire vonatkozó terv 1482 milliárd forint, ami mintegy 130 milliárd forinttal magasabb a 2019-es előirányzatnál, továbbá az Egyéb uniós bevételek 17 milliárd forintot, az Uniós fejezeti kezelésű előirányzatok egyéb bevételei pedig 14 milliárd forintot tesznek ki). A javaslat nem részletezi a kifizetések szerkezetére, valamint az előlegek várható felhasználására vonatkozó várakozásait, amik a várható pénzforgalmi bevételek alapját jelentik. Prognózisunk szerint a számlás kifizetések és az előlegfelhasználás összege, azaz az effektív felhasználás 1800 milliárd forint körül alakulhat 2020-ban. Így amennyiben a hozzájuk kapcsolódó beérkező számlák a tárgyévben kiküldésre kerülnek és nem merül fel semmilyen, az abszorpciót korlátozó tényező, számításaink szerint a bevételek 1450 milliárd forint körül alakulhatnak, azaz 65 milliárd forinttal elmaradhatnak az előirányzattól.

5.2. ELSŐDLEGES KIADÁSOK

A **lakásépítési támogatások** előirányzata 55 milliárd forinttal haladja meg a 2019. évi költségvetési tervet. A jelentős növekmény elsősorban az év közben elfogadott Családvédelmi Akcióterv és Magyar Falu programokkal kapcsolatos kiadásoknak köszönhető (falusi CSOK intézkedései, illetve a kamattámogatott hitel kiterjesztése). Az előző évekhez hasonlóan 2020-ban is megközelítőleg azonos nagyságrendű (20 milliárd forint körüli) megtakarítást várunk a lakásépítési támogatásokra fordított kiadásoknál az előirányzathoz képest. Emelkedik az új és használt lakások építéséhez és vásárlásához nyújtott támogatások, valamint a kapcsolódó kedvezményes hitelekhez nyújtott kamattámogatás költsége is. A kedvezményes lakás áfakulcs preferált kistelephelyeken kívüli megszűnése miatt csökken az adóvisszatérítésre fordított kiadás, míg a lakástakarékpénztári kiadások az új belépések hiánya és a meglévő szerződések kifutása miatt szintén mérséklődnek.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** főbb tételei közül a **családi támogatásoknál** a családi pótlék 2020. évi előirányzata megegyezik a prognózisunkkal, várhatóan 305 milliárd forint körül alakul. A családi pótlék egyéb tételeinél, hasonlóan a jövedelemptó és kiegészítő szociális támogatásokhoz és a különféle jogcímen adott térítésekhez, szintén megalapozottnak gondoljuk az előirányzatot. Az előző évekhez képest mintegy 25 milliárd forinttal magasabb előirányzat elsősorban a járási szociális feladatok ellátásának megemelt előirányzatához köthető. Itt kerül elszámolásra többek között a megemelt otthongondozási díj is.

Az **elkülönített állami pénzalapok** kiadásainál a **Nemzeti Foglalkoztatási Alap** passzív kiadásaira vonatkozó előrejelzésünk közel megegyezik az előirányzattal, míg az aktív kiadások esetében kismértékben alacsonyabb kiadással számolunk, mint az előirányzat. A Start munkaprogramnál 2020-ban az előző évi folyamatok fennmaradásával számolunk, azaz tovább csökken a programban foglalkoztatottak átlagos létszáma. Ehhez hozzájárul, hogy jövőre sem lazul a munkaerőpiac feszessége, valamint a kormányzat továbbra is ösztönözni akarja a programban résztvevőket arra, hogy a magánszektorban keressenek és találjanak munkát.

A **költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásait** 6027 milliárd forintra irányozza elő a költségvetési törvényjavaslat. Előrejelzésünk a törvényi előirányzatnál 140 milliárd forinttal magasabb nettó kiadással számol elsősorban azért, mert a céltartalékok 160 milliárd forintnyi felhasználásával az intézményi bér-előirányzatoknál számolunk. A Családvédelmi Akcióterv keretében a nyelvi táboroztatás és a nagycsaládosok autóvásárlására szolgáló, felülről nyitott előirányzatoknál további 23 milliárd forint előirányzat túllépést valószínűsítünk, a magasabb várható igénybevétel miatt. A kormányzati tervekhez képest az intézményi és szakmai kezelésű előirányzatok uniós programokhoz kapcsolódó tárgyévi előlegbevételei és a korábban kapott előlegek tárgyévi felhasználása nettó 67 milliárd forinttal csökkentheti a szervek nettó pénzforgalmi kiadásait, összhangban az uniós programok kiadásaira vonatkozó előrejelzésünkkel. Várakozásunk szerint jövőre 230 milliárd forintnyi, korábbi években kapott uniós előleg felhasználására kerülhet sor 2020-ban a költségvetési szerveknél. A fenti tételek összehatása 140 milliárd forinttal magasabb nettó pénzforgalmi kiadást eredményez a törvényjavaslat előirányzataihoz képest, ugyanakkor az elemzésünkben kimutatott tartalék-előirányzatok 160 milliárd forinttal alacsonyabbak, mint a törvényjavaslatban. A pénzforgalmi elszámolásban tehát – figyelembe véve a bérekre félretett céltartalékok felhasználását – a költségvetési szervek saját kiadásainál 20 milliárd forinttal kisebb nettó kiadással számolunk annál, amit a törvényjavaslat tartalmaz.

6. táblázat

Központi alrendszer kiadásai - az előjelzések összehasonlítása

(milliárd forint)

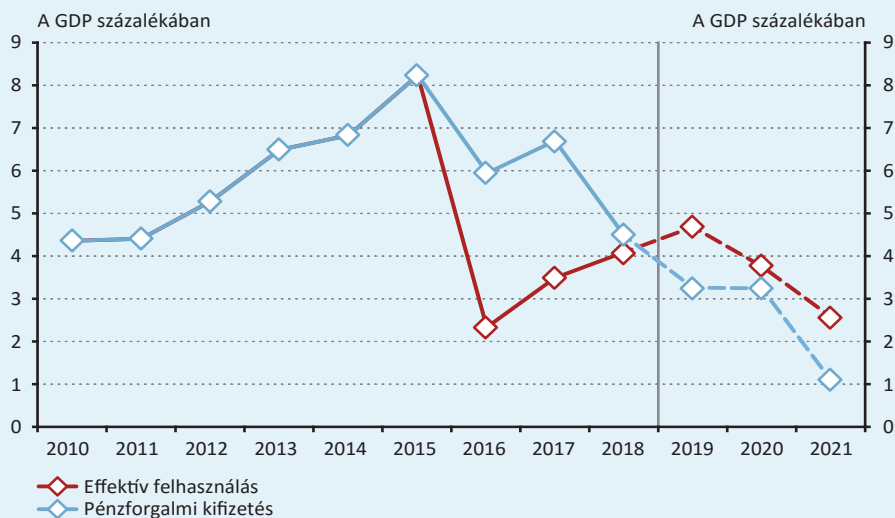
	2019			2020		
	Törvényi előirányzat	MNB-előjelzés	Eltérés	Törvényi előirányzat	MNB-előjelzés	Eltérés
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	17 511	17 530	19	18 375	18 241	-134
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	448	448	0	487	487	0
Szociálpolitikai menetidj támogatás	91	90	0	91	91	0
Lakásépítési támogatások	242	257	15	297	278	-19
Családi támogatások, szociális juttatások	551	551	0	575	575	0
Korhatár alatti ellátások	89	90	1	86	90	4
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó kiadásai	7 816	7 843	27	7 722	7 753	31
Nettó saját kiadásai	5 861	6 353	492	6 027	6 168	140
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	1 956	1 490	-466	1 694	1 585	-109
Helyi önkormányzatok támogatása	729	737	8	736	736	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	352	322	-30	398	386	-12
Központi tartalékok	381	231	-150	663	503	-160
Egyéb kiadások	469	516	47	596	593	-3
Elkülönített alapok kiadásai	531	508	-23	549	541	-8
NFA - Passzív kiadások	75	70	-5	83	83	0
NFA - Aktív kiadások	180	144	-36	140	132	-8
Egyéb kiadások	276	294	18	326	326	0
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	5 812	5 937	125	6 178	6 210	32
NYA - Nyugellátások	3 445	3 518	73	3 580	3 624	44
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	287	283	-3	282	281	0
EA - Pénzbeli ellátások	394	402	8	447	440	-7
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 274	1 318	44	1 429	1 429	0
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	281	285	4	301	297	-4
Egyéb kiadások	132	132	0	138	138	0
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	952	945	-7	1 045	990	-56
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	18 463	18 474	12	19 421	19 231	-190

Megjegyzés: részben konszolidált adatok.

A 2020-as költségvetési törvény az **uniós programok kiadásait** 1694 milliárd forintra tervezi, ami mintegy 260 milliárd forintra alacsonyabb a 2019-es előirányzatnál. A pénzforgalmi hiányban a hazai társfinanszírozás és a központon kívülre folyósított előlegek összege mellett megjelenik a támogatások 10 százaléka is, amelyet az Európai Bizottság a tagállamoknak csak később térít meg, így a költségvetésnek ezt is meg kell előlegeznie. Mivel a 10 százalékokat el lehet számolni eredményszemléletű bevételként, az ESA-egyenleget nem érintik, a finanszírozási igényt és az államadósságot azonban növelik. A várhatóan jelentős mértékű előlegfelhasználást és a bevételi előirányzatot figyelembevéve továbbra is érdemi előlegkifizetést feltételezhetünk, ennek mértékére azonban a törvényjavaslat nem tér ki. Prognózisunk szerint az uniós programok kiadásai elmaradhatnak az előirányzattól és 1585 milliárd forintot tehetnek ki 2020-ban. 2019 első öt hónapjában ugyanis a kifizetések értéke 600 milliárd forint körül alakult, és várakozásaink szerint a kifizetések üteme az elmúlt két év lassulását követően 2020-ban sem fog érdemben gyorsulni. Becslésünk alapján a teljes kifizetés mintegy egyharmada lehet előleg, így a számlás kifizetések kétharmados becslött aránya nagyjából megegyezik a 2019-es várakozásainkkal. Az effektív felhasználás tetőzését továbbra is 2019-re várjuk, a 2019 és 2020 közötti csökkenés mértéke ugyanakkor a korábban vártnál kismértékben alacsonyabb lehet (6. ábra).

6. ábra

Az uniós támogatásokhoz kapcsolódó effektív felhasználás és a pénzforgalmi kifizetés alakulása

Forrás: Magyar Államkincstár, Pénzügyminisztérium, MNB.

A **központi költségvetés tartalékai** közül a bérekre félretett céltartalékkal csökkentettük a tartalék előirányzatokat, az ilyen típusú kiadásokat előrejelzésünkben átcsoportosítottuk azokra a kiadási előirányzatokra, ahol felhasználásuk majd az év során megvalósul. A szabad tartalékok összege nominálisan és GDP arányosan is (a GDP 1,0 százaléka) magasabb, mint a korábbi években.

A **babavárási támogatáshoz** kapcsolódó törvényi előirányzatok összesen 150 milliárd forintnak megfelelő eredményszemléletű kiadást tartalmaznak 2020-ra vonatkozóan. Ehhez képest előrejelzésünk 39 milliárd forinttal kisebb eredményszemléletű hiányhatást feltételez 2020-ra. Prognózisunk szerint 2020-ban összesen 111 milliárd forintot tehetnek ki a babavárási támogatáshoz kapcsolódó ESA-kiadások, ami a GDP 0,2 százalékanak felel meg. A költségvetési törvényjavaslat és az előrejelzésünk közötti különbséget elsősorban az okozhatja, hogy a törvényjavaslatához képest alacsonyabbra becsljük 2020-ra az új hitelállomány-kihelyezést, illetve az ehhez kapcsolódó tőkeelengedés miatti eredményszemléletű kiadást.

A babavárási támogatás költségvetési hatásának számszerűsítésekor a pénzforgalmi kiadásokon kívül figyelembe kell venni, hogy a **második és a harmadik gyermekek születése után járó tőkeelengedés becsült összegét már a hitelnyújtás időpontjában el kell számolni az ESA-hiányban**. Az európai uniós statisztikai szabályok szerint amennyiben biztosnak tekinthető a jövőbeni hitelelengedés, akkor annak előzetesen becsült összegét már a hitel folyósításkor el kell számolni az eredményszemléletű hiányban. Bár a babavárási támogatás keretében a gyermek születésekor történik a hitelelengedés, de a költségvetési ESA-statisztikában ezt már a folyósításkor figyelembe kell venni becslés alapján. A várható tőkeelengedés a hitelállomány 30 százalékára becsülhető. Ezzel összhangban a költségvetési törvényjavaslatban a 420 milliárd forintra becsült új hitelállomány 30 százalékanak megfelelő összegű, 126 milliárd forintnyi tőkeelengedés szerepel az ESA-korrekciókban módszertani kockázat néven. Az általunk alacsonyabbra becsült új hitelkihelyezés miatt ennél kisebb összegű, összesen 93 milliárd forintnyi tartozás-elengedéssel számolunk előrejelzésünkben 2020-ra vonatkozóan.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátások**ra vonatkozó 2020. évi törvényi előirányzat összesen 3580 milliárd forintot tesz ki. Előrejelzésünk az előirányzatnál 44 milliárd forinttal magasabb nyugdíjkiadással számol (7. táblázat). A különbséget a bázisre vonatkozó magasabb kiadási prognózisunk, illetve a makrogazdasági pályák eltérése magyarázza.

A nyugdíjellátások esetében a bázisvi kiadások eltérése abból adódik, hogy a 2019. évi költségvetési törvény 2019-re összesen 3445 milliárd forintnak megfelelő nyugdíjkiadást tartalmaz, amihez képest prognózisunk 73 milliárd forinttal nagyobb kiadással számol. Ezt a 2019. évi alapfolyamatok eltérő értékelése mellett a makrogazdasági pályák közötti különbség okozza. A 2019. évi költségvetési törvény 2,7 százalékos fogyasztói-árindexszel és 4,1 százalékos reálnövekedéssel készült, az MNB júniusi Inflációs jelentése ugyanakkor, 3,2 százalékos inflációt és 4,3 százalékos reál GDP-növekedést tartalmaz 2019-re. A magasabb reálnövekedés miatt a költségvetéshez képest nagyobb nyugdíjprémiummal számolunk 2019-ben,

és a magasabb fogyasztói árindex miatt novemberre kiegészítő nyugdíjmelést valószínűsítünk. A költségvetéshez képest magasabb 2019. évi inflációs prognózis 2020-ban is nagyobb nyugdíjkiadások irányába mutat előrejelzésünkben, mert magasabb 2019. évi nyugellátásokat veszünk alapul a 2020. évi prognózis készítésekor.

A nyugdíjkiadások legnagyobb tételeként a **korhatár feletti öregségi nyugdíjakra** vonatkozó 2020. évi előirányzat 2888 milliárd forint, amelyhez képest előrejelzésünk 68 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz. Az eltérést egyrészt a bázisévi kiadások eltérése, másrészt 2020-ban is a magasabb inflációs prognózis magyarázza.

- A törvényi előirányzat és a prognózisunk közötti különbséghez az év elején megvalósuló rendszeres nyugdíjmelés alapjául szolgáló infláció eltérő becslése is hozzájárul – 2019-hez hasonlóan – 2020-ban is.
- 2020-ban csak a második félévben várható új öregségi nyugdíj-megállapítás, mivel az 1956-ban született évjáratra 64,5 évnél megfelelő nyugdíjkorhatár vonatkozik.

7. táblázat

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított nyugellátásokra vonatkozó 2020. évi törvényi előirányzat és prognózisunk összehasonlítása

(milliárd forint)

	Költségvetési előirányzat	MNB előrejelzés	Eltérés
1. Korhatár feletti öregségi nyugdíjak	2 888	2 956	68
2. Nők korhatár alatti nyugellátása	286	283	-3
3. Hozzá tartozói nyugellátás	386	385	-1
4. Egyösszegű méltányossági kifizetések	1	1	0
5. Nyugdíjprémium céltartalék	20	0	-20
6. Nyugdíjkiadások összesen (1.+2.+3.+4.+5.)	3 580	3 624	44

A **nőknek 40 év jogosultsági idő után járó nyugdíjak** esetében 286 milliárd forint a 2020. évi törvényi előirányzat. Prognózisunk az előirányzatnál kismértékben, 3 milliárd forinttal alacsonyabb kiadással számol, amit elsősorban az eltérő létszám-előrejelzés okozhat. A nők korhatár alatti nyugellátása tekintetében továbbra is növekvő igénybevétellel számolunk, figyelembe véve, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár fokozatos emelkedésével egyre több nő szerzi meg a nyugdíjba vonuláshoz szükséges 40 év jogosultsági időt.

A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat 20,4 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol 2020-ban a makrogazdasági pályában szereplő 4 százalékos GDP-növekedés alapján. Az MNB júniusi Inflációs jelentéshez készített makrogazdasági előrejelzése 3,3 százalékos GDP-növekedést prognosztizál 2020-ra, így előrejelzésünkben nem számolunk nyugdíjprémium-kifizetéssel 2020-ra (a nyugdíjprémium 3,5 százalékot meghaladó reálnövekedés esetén kerül kifizetésre).

A **gyógyító-megelőző ellátásokra** tervezett kiadások előrejelzésünkkel összhangban 1429 milliárd forintot tesznek ki a következő évben. A 2020-as költségvetés 40 milliárd forintot tervez a finanszírozási rendszer megújítására, illetve 10 milliárd forintot az alapellátás fejlesztésére. Az egészségügy megújításának részeként meghatározott intézkedéssel lehetőség adódik az ellátások valós költségeinek pontosabb meghatározására és ezáltal a kórházak kisebb mértékű eladósodottságára számítunk a 2020-as évben.

A **gyógyszertámogatásokra** fordított **bruttó kiadásokra** 393 milliárd forintot tervez a 2020-as költségvetés, ami 6 milliárd forinttal magasabb a júniusi inflációs jelentéssel összhangban készült prognózisunknál. Korábbi években jellemző volt a kiadási tétel alultervezettsége a költségvetésben, de jövőre nem számítunk évközi előirányzat-emelésre, ha változatlan szolgáltatási színvonalat feltételezünk.

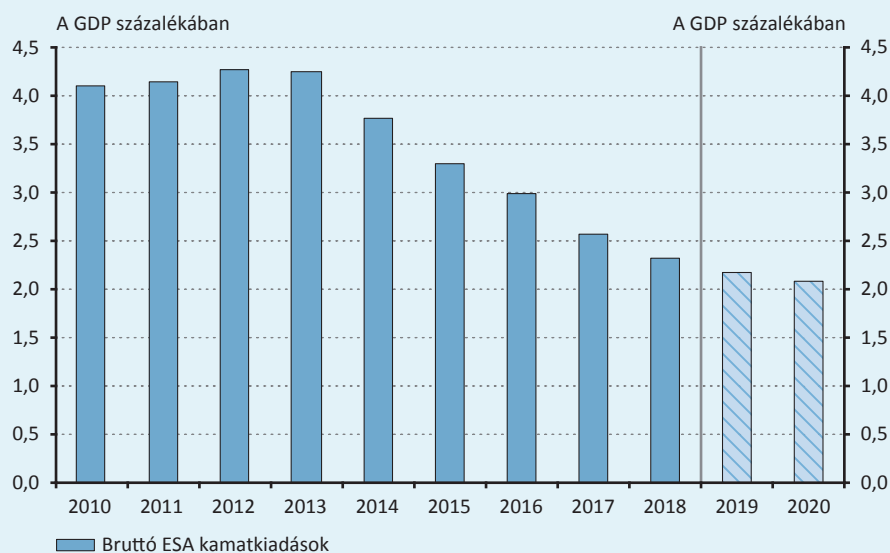
A jövő évi előirányzat szerint a **pénzbeli ellátásokra** fordított kiadások a táppénz esetében 149 milliárd forint, míg a GYED-re fordított kiadások várhatóan 216 milliárd forintot tesznek ki. A táppénz esetében 3 milliárd forinttal, a GYED esetében 5 milliárd forinttal magasabban alakul az előirányzat a prognózisunknál. Az eltérés abból adódhat, hogy vélhetően a családvédelmi intézkedések hatására nagyobb igénybevétellel számolnak a költségvetésben.

5.3. KAMATEGYENLEG

A nettó eredményszemléletű kamatkiadás a törvényi előirányzatnak megfelelően alakulhat prognózisunk szerint, vagyis GDP-arányosan 2,1 százalék lehet. Az előrejelzésünk szerint jelentkező enyhe mérséklődést 2019-hez képest az okozza, hogy az állomány jelentős részének átárazódása után az államadósságnak már csak kisebb része árazódik át a jelenlegi hozamszintekre, amelyek kisebb ingadozások mellett a historikusan alacsony értékek közelében stagnálnak.

A nettó pénzforgalmi kamatkiadások költségvetési előirányzata mintegy 56 milliárd forinttal magasabb prognózisunknál. Előrejelzésünk a bruttó kamatkiadások és a kamatbevételek esetében is magasabb az előirányzatnál. A magasabb kiadások és bevételek oka, hogy prognózisunk az elmúlt évek adatainak figyelembevételét követően adósságkezelési műveletekkel is számol. Az előirányzatban ugyanakkor nem szerepel például a csereaukciók kamathatása, amelyek nagyobb részben a kamatbevételeket, kisebb mértékben a kiadásokat növelik.

7. ábra
A kamatkiadások alakulása
(a GDP százalékában)

Megjegyzés: A nyugdíjrendszer átalakításai miatt jelentkező imputált kamatok nélkül.

Forrás: Eurostat, MNB.

6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése

6.1. AZ ALAPTÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A költségvetési törvényjavaslat szerint és az MNB prognózisa alapján a Stabilitási törvény szerint definiált GDP-arányos bruttó államadósság csökken, ezért a törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényben foglalt adósságszabály előírásának. Az Alaptörvény alapján 2020-ben a rátának 0,1 százalékponttal kell csökkennie, ami mindkét előrejelzés szerint biztonsággal teljesül (törvényjavaslat: -3,1 százalékpont; MNB: -2,6 százalékpont). A prognózisok által várt érdemi csökkenés azt is jelenti, hogy a jelenleg vártnál kissé kedvezőtlenebb külső vagy belső gazdasági folyamatok esetén is biztosított az Alaptörvényben által előírt adósságcsökkenés.

Az MNB nominális adósságra vonatkozó prognózisa valamivel alacsonyabb 2019. és 2020. év végére vonatkozóan a törvényjavaslatban szereplőnél. Az alacsonyabb 2019. év végi induló szintet ellensúlyozza, hogy az MNB szerint 2020-ban a központi költségvetés pénzforgalmi egyenlege a törvényjavaslatban szereplő 367 milliárd forintos értékénél magasabb, 547 milliárd forint lehet. A javaslat az önkormányzati alrendszer, valamint a kormányzati szektorba sorolt vállalatok adósságának enyhe növekedésével számol, amit érvényesítettünk előrejelzésünkben.

A GDP-arányos ráta változására vonatkozó előrejelzések elsősorban az eltérő GDP prognózisok miatt különböznek. 2020-ra a törvényjavaslatban 4 százalékos GDP növekedés szerepel, míg az MNB előrejelzése 3,3 százalékos bővüléssel számol. A törvényjavaslat és az MNB is számol egyéb adósságnövelő hatással a költségvetés pénzforgalmi hiányán felül 2020-ban, melyet elsősorban az önkormányzatok és az állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláin lévő uniós előlegek felhasználása okoz.

8. táblázat

Az államadósság alakulása

(milliárd forintban és a GDP százalékában)

	Törvényjavaslat	MNB	Törvényjavaslat	MNB
	milliárd forint		a GDP százalékában*	
1. 2019. évi induló Gstv. szerinti államadósság	31 187	30 965	68,6	67,7
2. Központi költségvetés 2020. évi pénzforgalmi hiánya	367	547	0,8	1,1
3. Egyéb hatás	420	277	0,9	0,6
4. 2020. évi várható Gstv. szerinti államadósság (1+2+3+4)	31 974	31 789	65,5	65,1
5. GDP-arányos államadósság 2020. évi változása (4-1)			-3,1	-2,6

Megjegyzés: * Az MNB és a törvényjavaslat eltérő nominális GDP-vel számol. A részadatok összegei a kerekítés miatt eltérhetnek az aggregált értékektől.

Az államháztartás EDP-módszertan szerinti GDP-arányos bruttó adóssága módszertani különbségek miatt a fentitől minimálisan eltér. Az adósságráta a 2018. végi 70,8 százalékról előrejelzésünk szerint – szabály szerint változatlan, 2018. végi 321,51 forint/eurós árfolyammal számolva – 2019-ben 68,1 százalékra csökken, majd 2020 végére tovább mérséklődik 65,4 százalékra.

6.2. A STABILITÁSI TÖRVÉNY 3 SZÁZALÉKOS HIÁNSZABÁLYA

A 2020-ban várható költségvetési egyenleg megfelel a Stabilitási törvény hiányszabályának. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) b) pontja előírja, hogy az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A törvényjavaslat szerint 2020-ban a költségvetési hiány GDP-arányosan 1 százalék lesz, ami az MNB előrejelzése szerint a tartalékok részleges zárolásával elérhető, de anélkül sem lenne a hiány magasabb a GDP 1,4 százalékánál, tehát az egyenleg teljesíti a Stabilitási törvényben foglalt hiánycélt.

6.3. A STABILITÁSI TÖRVÉNY ADÓSSÁGKÉPLETE ALAPJÁN ENGEDETT ADÓSSÁGNÖVEKMÉNY

A törvényjavaslat megfelel a Stabilitási törvény adósságképletének. Az államadósság nominális növekedésének maximális mértékét a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény 4. § (2), (2a) pontja írja elő. A szabály kimondja, hogy amennyiben az adott költségvetési évre előrejelzett infláció és reálgazdasági növekedés üteme egyaránt meghaladják a 3 százalékot, akkor úgy kell megtervezni a költségvetés egyenlegét, hogy a nominális államadósság éves növekedési üteme nem haladhatja meg a tervezett infláció és növekedés felének a különbségét. Ha a két mutató közül legalább az egyik nem haladja meg a 3 százalékot, akkor az adósságszabály 0,1 százalékpontos adósságráta-csökkenést ír elő. A törvényjavaslat szerint bár a 2020. évi 4 százalékos reálnövekedés magasabb lesz a 3 százalékos küszöbértéknél, a 2,8 százalékos infláció ugyanakkor nem haladja meg azt, így az adósságképlet 0,1 százalékpontos csökkenést ír elő, ami a javaslat és az MNB prognózisa alapján is teljesül. Az MNB júniusi előrejelzése alapján az infláció 2019-ben és 2020-ban egyaránt meghaladja a 3 százalékos értéket, ugyanakkor a Stabilitási törvény adósságképlete szempontjából a költségvetési törvény előrejelzése az irányadó.

6.4. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS STRUKTURÁLIS EGYENLEGÉNEK KÖVETELMÉNYE

A javaslatban szereplő 1,1 százalékos strukturális hiány még nem teljesíti a középtávú költségvetési célt. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) a) pontja előírja, hogy a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. A hazai középtávú költségvetési cél 2020-ban a GDP -1 százalékának megfelelő strukturális egyenleget jelent. A strukturális egyenleg azt a ciklikusan igazított államháztartási egyenleget jelenti, amelyből kiszűrésre kerültek az egyedi és átmeneti költségvetési tételek. A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat a -1,0 százalékos GDP-arányos eredményszemléletű egyenleghez -1,1 százalékos strukturális egyenleget rendel, így a középtávú költségvetési célt nem éri el, ugyanakkor a költségvetés pozíciója 2020-ban jelentős mértékben közeledhet ahhoz.

6.5. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY KORREKCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

A költségvetési törvényjavaslat előreláthatóan megfelel az európai uniós költségvetési keretrendszer korrekciós ágához tartozó előírásoknak. A korrekciós ághoz a magyar jogrendben is megtalálható 3 százalékos hiánycél, valamint az európai uniós adósságszabály előírásai tartoznak.

A maastrichti 3 százalékos hiányra vonatkozó kritérium előírja, hogy a tagállamok eredményszemléletű költségvetési hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A szabálynak a költségvetési törvényjavaslatban szerepeltetett 1 százalékos hiánycél megfelel.

Az EU adósságszabálya kimondja, hogy a tagállamok bruttó, konszolidált, névértéken számított államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuzados adósságszabály számszerűsíti, amely szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuzadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. A törvényjavaslat alapján a GDP-arányos államadósság 2020-ban 3,1 százalékponttal csökken, míg az Európai Bizottság legfrissebb, 2019. tavaszi előrejelzése szerint 1,5 százalékponttal mérséklődik, ami szintén megfelel az európai uniós adósságszabály előírásainak.

6.6. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYZEMÉNY PREVENCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

A javaslatban szereplő 1,1 százalékos strukturális hiány még nem teljesíti a középtávú költségvetési célt, azonban a hiány csökkenésének gyors dinamikája megfelelhet az Európai Unió erre vonatkozó szabályainak.

A **középtávú költségvetési célra** (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy a tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz megfelelő mértékben közeledjen. Az idei évben a jövő évi MTO-t Magyarország számára a GDP -1,0 százalékában állapították meg. A törvényjavaslat alapján a 2020-as strukturális egyenleg GDP-arányosan -1,1 százalék lesz, ami érdemi elmozdulást jelent az idei Konvergencia programban 2019-re várt -1,9 százalékos értéktől. Az 1,1 százalékos strukturális hiány ugyan kívül esik a középtávú költségvetési cél értékén, azonban az MTO megítélése esetében az Európai Bizottság 0,25 százalékpontos toleranciasávot szokott alkalmazni, mert a strukturális hiány nem megfigyelhető változó és értékének becslését erős bizonytalanság övezi. Ennek ellenére nem várható, hogy az Európai Bizottság megfelelőnek ítéli a 2020. évi strukturális egyenleg szintjét, mert az erre vonatkozó májusi előrejelzése a GDP 2,7 százaléka volt, ami alacsonyabb ESA hiány mellett sem várható, hogy a GDP 2 százaléka alá csökken. Az eltérés oka, hogy a Bizottság szerint a pozitív kibocsátási rés és az abból származó többletbevétel magasabb, mint a törvényjavaslat becslése.

A **strukturális hiány csökkenésének mértéke** azonban az 1,0 százalékos ESA-hiány mellett elégséges lehet ahhoz, hogy Magyarország megfeleljen az MTO kritériumainak. Az Európai Unió költségvetési szabályai a strukturális hiányra vonatkozóan 0,75 százalékpontos GDP-arányos egyenlegjavulást írnak elő 2020-ra a középtávú cél eléréséhez való közeledés érdekében (az idei 1,0 százalékon felül addicionálisan), ami a kitűzött ESA-hiány elérésével teljesülhet, bár a strukturális hiány változásának pontos mértékét erős számítási bizonytalanságok övezik.

Az MTO szabályainak be nem tartása esetén lép életbe az európai uniós **kiadási szabály**, ami a középtávú költségvetési célhoz történő közeledést hivatott biztosítani. Az előírás szerint az államháztartás nettó elsődleges kiadásai az előző évhez képest legfeljebb a potenciális GDP növekedési ütemével emelkedhetnek, hacsak a növekvő kiadásokat nem ellensúlyozzák egyéb, diszkrecionális bevételi intézkedések. A szabály életbelépése attól függ, hogy a 2020-ban várható strukturális egyenleg szintje vagy változása megfelel-e a középtávú költségvetési célra vonatkozó kritériumoknak. Az elvárt 0,75 százalékpontos strukturális javulás (ami a kiadások éves növekedési ütemét 4,7 százalékban maximalizálja) megvalósulása esetén a kiadási szabály és az MTO kritérium is teljesülhet.

7. Kiemelt témák

7.1. AZ ÁLLAM KAMATMEGTAKARÍTÁSA NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁSBAN²

2013 után az állampapírpiazi hozamgörbe jelentős lejjebb tolódása és az államadósság 2010 óta tartó folyamatos csökkenése a kamatkidadások jelentős mérséklődését okozta. Emellett az adósságon belül a belföldiek tulajdoni arányának növekedése érdemben módosította a kamatkidadások szerkezetét. A kedvező folyamatok a kamatfizetés csökkenésén felül a kiadások szektorok közötti megoszlásának eltolódását eredményezték, aminek következtében a belföldieknek fizetett kamatkidadások aránya növekedett.

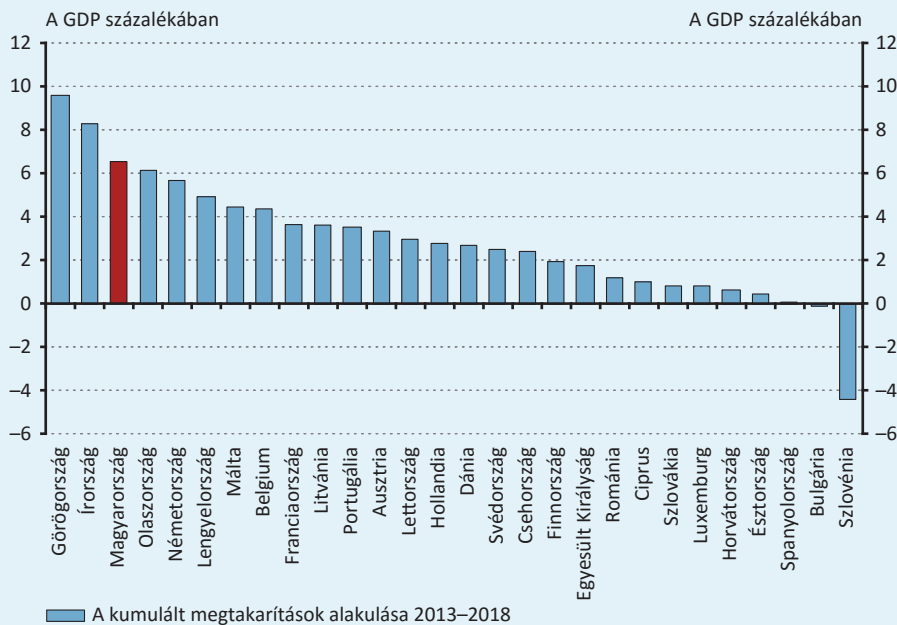
2012-höz képest 2018-ra a GDP 4,3 százalékáról 2,3 százalék közelébe csökkent az állam kamatkidadása Magyarországon, ami 2018-ban mintegy 800 milliárd forintos éves kamatmegtakarítást jelent. Az államadósság alacsony hozamszintre történő fokozatos átárazódásának következtében 2019-ben és 2020-ban még kissé tovább növekedhet a megtakarítás. Az elmúlt években végbement hozamcsökkenés ugyanis fokozatosan fejti ki hatását, amikor az államadósság megújítása során az új, alacsony kamatozású elemek súlya egyre növekszik. Az átárazódás akkor megy végbe teljesen, amikor az államadósság teljes egészében lecserélődik az alacsony hozamkörnyezetben. A hazai adósság lejárat szerkezete alapján 1 éven belül az adósság harmada, 3 év alatt a fele, míg 9 év alatt mintegy 90 százaléka árazódik át.

A 2013 óta bekövetkezett kamatmegtakarítás kumuláltan a GDP 6,5 százaléka – azaz (az egyes évek GDP-adataival számolva) 2400 milliárd forint – és ezzel az eurozóna országokhoz viszonyítva a harmadik lemagasabb volt (8. ábra). A kamatkidadások csökkenése az eurozóna országokhoz képest később kezdődött, ugyanis a válság kitörését követő években a hazai monetáris politika még érdemben szigorúbb volt az EKB-hoz képest, de ezután, a monetáris politikai fordulatnak köszönhetően gyors és nagymértékű volt a kiadások csökkenése. Németországban a magyarországi mértéknél némileg kisebb, 6 százalék volt a kiadások összesített csökkenése ebben az időszakban.

A nemzetközi összevetésben is dinamikus csökkenésnek köszönhetően a 2000-es évek közepén még az EU-átlagot 1,3-1,9 százalékponttal meghaladó hazai állami kamatkidadás mára az EU-átlag közelébe süllyedt. 2013 után a kamatfizetések csökkenése hazánkban az egyik legdinamikusabb volt az EU-n belül. Ennek köszönhető, hogy a hazai kiadások 2018-ban az 1,9 százalékos EU-átlag közelébe, 2,3 százalékra csökkenhettek, és az államadósság jelenlegi alacsony hozamszintre történő teljes átárazódása után várhatóan az EU-átlag közelében alakulnak majd.

² Kicsák Gergely: A Bundesbank módszertana szerint is jelentős a magyar költségvetés szakmai cikk alapján. <https://www.mnb.hu/letoltes/kicsak-gergely-a-bundesbank-modszertana-szerint-is-jelentos-mnb-honlapra.pdf>

8. ábra
A kumulált kamatmegtakarítások alakulása 2013 és 2018 között

Megjegyzés: A tényleges GDP-arányos kamatkidadás 2012-höz képesti változása alapján számolva.

Forrás: Eurostat.

Az állam kamatkidadásainak 2013 utáni jelentős csökkenését a hazai állampapír-hozamok jelentős lejjebb toródása okozta. 2013 után az MNB az elsődleges céljával összhangban több olyan monetáris politikai intézkedést vezetett be, amelyek a költségvetés számára is kedvezőek voltak az állam finanszírozási költségeinek csökkentése által. Az alapkamat csökkentésével párhuzamosan először a rövid, majd a hosszú állampapír-hozamok mérséklődtek hazánk kockázati megítélésének javulását követően. A rövid hozamok átlagosan mintegy 660 bázisponttal csökkentek, míg a hozamgörbe hosszú szegmensében 450-500 bázispontos mérséklődés valósult meg. Az Önfinszírozási program az állampapír-kereslet erősítésével járult hozzá a hozamcsökkenéshez, a kiszoruló bankközi likviditás egy része ugyanis az állampapírokba áramlott.

Az államadósság-ráta 2010 óta tartó folyamatos mérséklődése szintén segítette a kamatfizetések GDP-arányos csökkenését. A kamatkidadások jelentős csökkenése és az államadósság mérséklődése egymást erősítő kedvező folyamatok. A hozamesés miatti kiadáscsökkenés az adósságráta mérséklődéséhez járult hozzá, amely kedvezően hat vissza a kamatfizetésekre.

7.2. A CSALÁDVÉDELMI AKCIÓTERV KÖLTSÉGVETÉSI HATÁSAI

A 2019 februárjában bejelentett Családvédelmi Akcióterv jelentős összegű támogatást biztosít a családok számára: az intézkedések költségvetési hatása 2019-ben a GDP 0,3 százalékát, 2020-ban a GDP 0,5 százalékát teheti ki, ami 2021-ben a GDP 0,6 százalékára emelkedhet. A Családvédelmi Akcióterv legjelentősebb intézkedése a babaváró támogatás bevezetése, amelyet a gyermekvállalást tervező fiatal házaspárok igényelhetnek 2019 júliusától 2022 végéig. A családtámogatási intézkedéseken felül jelentkezik a középiskolás diákok nyári nyelvi táboroztatása, amely 2020-ban és 2021-ben is a GDP 0,1 százalékával emelheti a költségvetési kiadásokat (9. táblázat). A bejelentett intézkedések költségvetési hatásaira csak becslés tehető, mert azok pontos mértéke nagymértékben függ az igénybevevők számától.

9. táblázat

A februárban bejelentett Családvédelmi Akcióterv intézkedéseinek bruttó, statikus költségvetési hatása

(milliárd forintban)

Intézkedés megnevezése	Az intézkedés hatálya	Becsült költségvetési hatások		
		2019	2020	2021
1. Babaváró hitel	2019. július – 2022. december	81	111	125
2. A kamattámogatott CSOK-hitel kiterjesztése a használt lakások vásárlására	2019. júliustól	2	4	8
3. Falusi CSOK	2019. július – 2022. június	35	55	67
4. Jelzáloghitel-elengedés a második és a harmadik gyermek születésekor	2019. júliustól	12	25	25
5. Négygyermekes anyák személyi jövedelemadó-mentessége	2020-tól	0	23	25
6. Nagycsaládosok autóvásárlási programja	2019. július – 2022. december	9	18	18
7. Bölcsődei férőhelyek számának növelése	2019-től	0	11	40
8. Nagyszülői gyed bevezetése	2020-tól	0	0	0
Családvédelmi intézkedések összesen (1.+2.+3.+4.+5.+6.+7.+8.)		139	247	307
Családvédelmi intézkedések (a GDP arányában)		0,3	0,5	0,6
9. Középiszkolás diákok nyári nyelvi táboroztatása	2020-tól	0	50	61
Februárban bejelentett intézkedések összesen		139	296	368
Februárban bejelentett intézkedések összesen (GDP arányában)		0,3	0,6	0,7

Megjegyzés: A 2019. február 10-én bejelentett hét pontos Családvédelmi Akcióterv intézkedéseivel együtt mutatjuk be a később bejelentett falusi CSOK költségvetési hatásait is.

Forrás: MNB becslés.

1. A babaváró támogatás legfeljebb 10 millió forint összegű, szabad felhasználású kölcsön, amelyhez az állam kamattámogatást biztosít, és a második, valamint a harmadik gyermek megszületése esetén gyermekvállalási támogatást nyújt. A hitelt azok a házaspárok igényelhetik, ahol a feleség még nem töltötte be a 41. életévét, és az egyik igénylő legalább 3 év folyamatos biztosított jogviszonnal rendelkezik. A babaváró támogatás a hitelintézeteknél igényelhető 2019. július 1-től, a programba 2022 végéig lehet belépni. A hitel folyósítását a hitelintézetek belső szabályainak megfelelő hitelbírálat előzi meg. A kölcsön maximális futamideje 20 év lehet és a törlesztés havi összege nem haladhatja meg az 50 ezer forintot. A hitel törlesztése az első és a második gyermek érkezésekor egyaránt 3-3 évre felfüggesztésre kerül már a várandósság idején. A második gyermek születésekor a fennálló tőketartozás 30 százalékát, a harmadik gyermek esetében a teljes tőketartozást elengedik. A második és a harmadik gyermek születésekor az állam vissza nem térítendő **gyermekvállalási támogatást** folyósít előtörlesztés formájában. A támogatásokhoz a 2019. július 1. után született gyermekek kerülnek figyelembevételre. A babaváró támogatásra az állam kezességet vállal.

A babaváró támogatást becsléseink szerint összesen 165 ezren igényelhetik 2022 végéig. Évente mintegy 37 ezer főre becsüljük a támogatást igénybevevők létszámát. Az igénybe vevői létszám becslésénél figyelembe kell venni az anya életkorát (18-40 éves nők), a házasságba születő gyermekek arányát, illetve a 3 éves folyamatos biztosított jogviszony meglétére vonatkozó feltételt is. Az összesen 165 ezer főre becsült igénylői létszámból feltevéseink szerint 2019-ben mintegy 37 ezren, 2020-ban pedig 44 ezren igényelhetik a babaváró támogatást.

A babaváró támogatás eredményezményes költségvetési hatása a fenti feltevések alapján 2019-ben 81 milliárd forint, 2020-ban 111 milliárd forint lehet (9. táblázat). A babaváró támogatáshoz kapcsolódó pénzforgalmi kiadások ennél alacsonyabb összegben alakulhatnak: 2019-ben 6 milliárd forint, 2020-ban 24 milliárd forintot tehetnek ki. A pénzforgalmi kiadásokon belül a legnagyobb tétel a kamattámogatás, ami az állomány fokozatos felépülésével párhuzamosan 2019-ben 3 milliárd forint lehet, 2020-ban 17 milliárd forintra, 2021-ben pedig 31 milliárd forintra emelkedhet. A babaváró támogatás költségvetési hatását a következő években jelentős mértékben növelik az eredményezményes korrekciók.

Az európai uniós statisztikai szabályok alapján, amennyiben biztosnak tekinthető a jövőbeni hitelelengedés, akkor annak előzetesen becsült összegét már a hitel folyósításkor el kell számolni. Ez azt jelenti, hogy a számviteli szabályok

alapján a második és a harmadik gyermekek születése után járó tőkeelengedés (gyermekvállalási támogatás) előzetesen becsült összegét már a hitelnyújtás időpontjában el kell számolni költségvetési kiadásként. Ez az elszámolás a pénzforgalmi egyenlegben nem fog megjelenni, de az eredményszemléletű hiányt növelni fogja az eredményszemléletű korrekciókon keresztül. Másfelől a jövőben, a támogatások pénzforgalmi kifizetések azokat már nem kell figyelembe venni az eredményszemléletű egyenlegben. **A statisztikai módszertan szerint a babaváró támogatás keretében kihelyezett új hitelállomány mintegy 30 százalékát azonnal el kell számolni eredményszemléletű költségvetési kiadásként a hitel folyósításakor**, figyelembe véve a várhatóan további két és három gyermeket vállaló fiatalok becsült arányát. A tőkeelengedés előzetes elszámolása 2019-2021-ben évente a GDP mintegy 0,2 százalékának megfelelő költségvetési kiadást jelenthet.

- 2. A Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) igénylésekor felvehető államilag kamattámogatott hitel 2019. július 1-jétől a használt lakások vásárlására is igényelhető.** A kétgyermekes családok 10 millió forint, a három vagy több gyermeket nevelők 15 millió forint összegű hitelt vehetnek fel, amelynek kamata legfeljebb évi 3 százalék lehet. Emellett eltörlésre kerül a használt lakások vételárára vonatkozó 35 millió forintos értékhatár. Az államilag kamattámogatott hitel használt ingatlan vásárlására való kiterjesztésének költségvetési hatása 2019-ben 2 milliárd forint, 2020-ban 4 milliárd forint, 2021-ben pedig 8 milliárd forint lehet. Az állami kamattámogatás számítása során feltételeztük, hogy a használt lakások szerződéseinél, amelyek száma 2016 és 2018 között évente átlagosan több, mint 17 ezret tett ki, az új lakások vásárlásánál megfigyelt igénybevételi arányok jelentkezhetnek.
- 3. 2019. július 1-től bevezetésre kerül a falusi CSOK azokon az 5 ezer fő alatti településeken, ahol 2003. év elejéhez viszonyítva a népességszám csökkent.** Ezekon a kistelepüléseken az új lakás vásárlására és építésére vonatkozó vissza nem térítendő támogatási összegeket lehet majd igénybe venni használt lakások vásárlására is. Az ingatlan-áremelkedések elkerülése érdekében a legmagasabb, 10 millió forintos támogatási összegnek legfeljebb a fele használható vásárlásra, a fennmaradó rész pedig felújításra és bővítésre fordítható. A falusi CSOK-ot várhatóan 2.486 kistelepülésen lehet majd igénybe venni. A Családok Otthonteremtési Kedvezményének preferált kistelepülésekre vonatkozó rendelkezései két különböző intézkedéssel is érdemben hozzájárulnak a költségvetési kiadások emelkedéséhez. A támogatási összeg emelésének és az ennek köszönhetően magasabb igénybevételnek köszönhetően emelkedik a használt lakások vásárlásához és bővítéséhez kapcsolódó kiadás. Ezt meghaladó kiadási többletet okoz az érintett településeken a saját tulajdonban lévő lakások felújításához igénybe vehető támogatás. A támogatásokat 2022. június 30-ig lehet kérelmezni.
- 4. A 2019. július 1. utáni második gyermek születésekor 1 millió forint, a harmadik vagy további gyermekek születésekor egy alkalommal 4 millió forint, további gyermekek születése esetén pedig további 1-1 millió forint elengedésre kerül a család fennálló lakáscélú jelzáloghitel-tartozásából.** A hitelelengedés évente a GDP 0,1 százaléka alatti költségvetési kiadással járhat. Becslésünk szerint a jelzáloghitel-elengedés kiterjesztése 2019-ben mintegy 8 ezer, 2020-ban és 2021-ben pedig mintegy 16 ezer hitelszerződést érinthet.
- 5. A négygyermekes anyák életük végéig mentesülnek a személyi jövedelemadó megfizetése alól.** A kedvezmény 2020-tól lép hatályba, és a 18 év feletti, nem eltartott gyermekek után is érvényesíthető. Az intézkedés költsége 2020-ban 23 milliárd forint, 2021-ben 25 milliárd forint lehet, míg a potenciális igénybe vevők maximális száma 60 ezer főre tehető.
- 6. A legalább három gyermeket nevelők legfeljebb 2,5 millió forintos vissza nem térítendő támogatást igényelhetnek új, hétszemélyes gépjármű vásárlására.** Az állami támogatás összege nem haladhatja meg a gépjármű bruttó vételárának 50 százalékát, és az igénylőknek a támogatással csökkentett árat kell megfizetniük. Becslésünk szerint 2019-2021-ben összesen 18 ezer család igényelheti az autóvásárlási támogatást, aminek költségvetési hatása 2019-ben 9 milliárd forint, 2020-ban és 2021-ben pedig 18-18 milliárd forint lehet.
- 7. A bölcsődei férőhelyek száma 2022. június 30-ig 70 ezerre bővül.** A bővítés költségvetési hatása 2019-2021-ben összesen a GDP 0,1 százaléka lehet, ami részben normatív támogatások (az újonnan beiratkozó gyermekek száma alapján), részben beruházások formájában jelentkezik.
- 8. A gyermekgondozási díjat (GYED) 2020-tól a dolgozó nagyszülő is átveheti.** A gyermekgondozási díj nagyszülőknek való átadása várhatóan nem jár érdemi többletkiadással. Az édesanyák a GYED extra keretében 2014 óta megkapják a GYED-et, amennyiben visszatérnek a munkaerőpiacra. A nagyszülői GYED igénybevétele mellett nem az anya, hanem a nagyszülő számára fogják folyósítani az ellátást.

9. A 9. és 11. évfolyamon tanuló középiskolás diákok 2020-tól kéthetes külföldi nyári nyelvi tanfolyamon vehetnek részt a nyári szünetben. Az intézkedés költsége 2020-ban és 2021-ben is a GDP 0,1 százaléka körül alakulhat. Becslésünk szerint a résztvevők létszáma a kísérő tanárokkal együtt 80 ezer fő lehet 2020-ban és 99 ezer fő lehet 2021-ben.

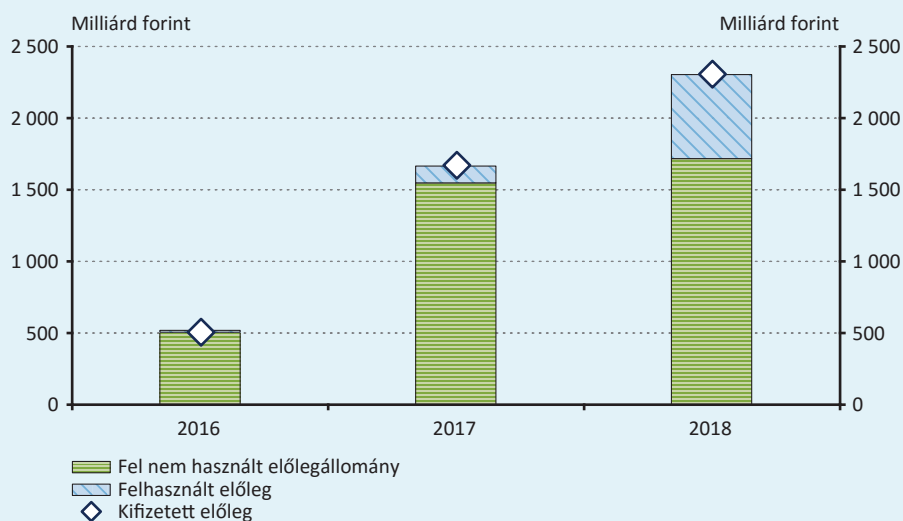
7.3. AZ EU-ELŐLEGEK KIFIZETÉSÉNEK FINANSZÍROZÁSI HATÁSA

2016 és 2018 között összesen több mint 4200 milliárd forint uniós előleget fizetett ki a költségvetés a kedvezményezettek részére, aminek jelentős része eleinte növelte az állam finanszírozási igényét és ezáltal az államadósságot. Két szabályváltozást követően 2018-tól kezdve már nagyrészt a kedvezményezettek Kincstárnál vezetett alszámláira került kifizetésre az előleg, és végül a korábban kifizetett előlegeket is vissza kellett utalni a kincstári alszámlákra. Így az eleinte a finanszírozási igényt növelő, kormányzati szektoron belüli előlegkifizetések jelenleg teljes egészében a kincstári számlákon maradnak és ezáltal nem növelik az állam finanszírozási igényét.

A 2016 és 2018 között kifizetett uniós előlegek jelentős mértékben növelték a finanszírozási igényt. A központi költségvetési szerveken kívülre kifizetett előlegek ugyanis kiadásként megjelentek költségvetésben, míg az uniós bevételek csak az előlegek felhasználása és a kapcsolódó számlák Európai Bizottság felé történő benyújtása után jelentkeznek. Így az előlegek elsősorban a felhasználásig terhelik a finanszírozást, hiszen azt követően beérkezik a költségvetésbe az uniós támogatás. A 2016-ban kezdődött megelőlegezési gyakorlat célja elsősorban a kedvezményezettek likviditási helyzetének javítása, a forráshiány miatti pályázat-meghiúsulások minimalizálása, valamint a forráslehívás gyorsítása volt. Ennek szellemében 2016-tól 3 éven keresztül évente átlagosan mintegy 1400 milliárd forint támogatási és szállítói előleg került kifizetésre a kedvezményezettek számára, melynek jelentős részét a kormányzati szektoron belüli szereplők, azaz a központi költségvetési szervek mellett elsősorban önkormányzatok és állami vállalatok kapták.

2017 végéig több mint 1500 milliárd forint volt a kormányzati szektoron belüli, de a kincstári számlákat elhagyó, fel nem használt előlegek értéke, ami növelte a finanszírozási igényt és a pénzforgalmi hiányban is megjelent. 2016 és 2017 folyamán a kormányzati szektoron belül az önkormányzatok és az állami vállalatok (elsősorban az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program forrásainak lehívását végző NIF Zrt.) részére több mint 1600 milliárd forint előleg került kifizetésre, ezzel szemben a felhasználás alig valamivel haladta meg a 100 milliárd forintot. 2018-ra egyrészt jelentősen visszaesett az előlegkifizetés mértéke, másrészt több mint kétszeresére gyorsult az előlegek felhasználása, ugyanakkor az éves szinten kifizetett előlegek összege továbbra is meghaladta a felhasználást. Így az önkormányzatoknál és állami vállalatoknál lévő fel nem használt előlegállomány 1700 milliárd forint közelébe emelkedett (9. ábra).

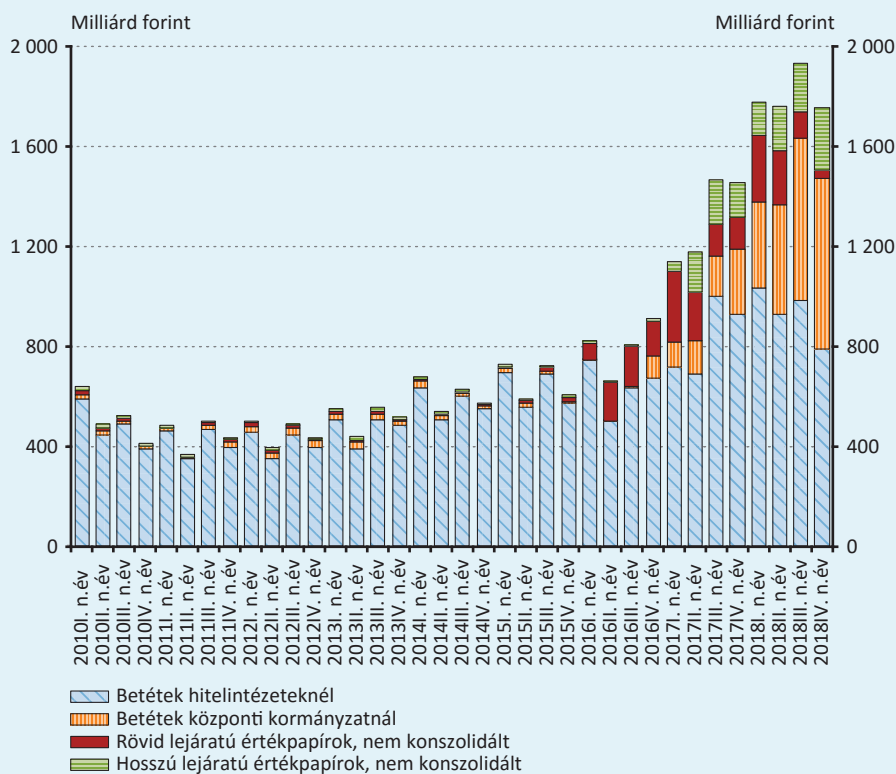
9. ábra
Az önkormányzatok és állami vállalatok számára kifizetett uniós programokhoz kapcsolódó előlegek alakulása
(halmozott)

Forrás: ITM, MNB-becslés.

A 2017 és 2018. évi kormányzati intézkedések jelentősen mérsékeltek az uniós előlegkifizetés finanszírozási igényt növelő hatását. A finanszírozási igényt jelentősen mérsékelte, hogy egy 2017-es kormányrendeletnek³ köszönhetően az államháztartás alrendszeréhez tartozó gazdasági szereplők számára az uniós támogatási előlegek a Magyar Államkincstárnál vezetett fizetési számláikra kerülnek kifizetésre. Egy 2018-es törvénykiegészítés⁴ értelmében pedig a részükre korábban kiutalt, de még fel nem használt, 50 milliő forintot meghaladó uniós előlegeket is vissza kellett utalni a Magyar Államkincstárnál vezetett számláikra. Ennek hatására jelentősen megnőtt az önkormányzatok és állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláinak egyenlege, ami csökkentette a finanszírozási igényt a tárgyalt időszakban (10. ábra). **Előretekintve az uniós támogatási előlegek felhasználása többlet finanszírozási igényt fog jelenteni, ez ugyanakkor a számlák időbeni benyújtásának és teljesítésének esetén éven belül csak a nemzetállami önrész mértékéig terjed.**

10. ábra
Az önkormányzatok eszközállományának alakulása

Forrás: MNB.

³ A Kormány 397/2017. (XII. 13.) Korm. rendelete a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet módosításáról.

⁴ Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 111. §-ának kiegészítése a 2018. évi XL. törvény 76 §-a szerint.

8. Függelék

10. táblázat 2020. évi adóintézkedések rövid leírása és statikus költségvetési hatása			
	Adónem	Intézkedés	2020. évi költségvetési hatás (milliárd forint)
Gazdálkodó szervezetek befizetései	Társasági adó	Fejlesztési adókedvezmények 500 millió forintos értékhatárának csökkentése kkv-k számára 2020-2022 között fokozatosan kisvállalatoknak 50 millió, középvállalatoknak 100 millió forintra	-1
	Reklámadó	Nulla százalékra csökken az adó kulcsa	-16
	Egyszerűsített vállalkozói adó	Adónem kivezetése	-36 <i>(más adónemeken többletbevételt okoz, így a nettó hatás közel egyenlegsemleges)</i>
	Kisvállalati adó	Az adókulcs 13-ról 12 százalékra csökken, már 2020. elejétől	-6
Fogyasztási, forgalmi adók	Általános forgalmi adó	Szálláshely szolgáltatás áfájának csökkentése 18-ról 5 százalékra	-35
	Turizmusfejlesztési hozzájárulás	Kiterjesztése a szálláshely ágazatra	10
	Jövedéki adó	Dohány jövedéki adó emelése	25
Munkát terhelő adók és járulékok	Személyi jövedelemadó	4 gyermekes anyák szja mentessége	-23
		Lakossági állampapírok kamatadó-mentessége	-6
	Szociális hozzájárulási adó	2019. III. negyedévi csökkentés hatása	-312
		2020. IV. negyedévi csökkentés hatása (az MNB előrejelzése alapján 2020. IV. negyedévben valósulhat meg a következő szociális hozzájárulási adó csökkentés)	-76
Összesen			-438

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális széttagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédosági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
A 2020. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNYJAVASLAT ELEMZÉSE
2019. július

Nyomda: Pauker–Prospektus–SPL konzorcium
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.